

Makale Türü: Araştırma Makalesi

21. Yüzyıl Öğretmenlerinin Bilgi ve Yeterlik Alanlarının Belirlenmesi: Bir Delphi Çalışması

Büşra Akyüz Tingil¹

*İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Orcid id: 0000-0001-8376-0109*

Gülçin Mutlu²

*İzmir Demokrasi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Orcid id: 0000-0002-0996-9104*

Emine Pekkarakaş³

*Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Orcid id: 0000-0003-4431-9278*

ÖZ

Bu çalışma farklı paydaşlarca kabul görecektir bir 21. Yüzyıl öğretmen profilinin belirlenmesini amaç edinmiştir. 21. Yüzyıl ideal öğretmen profilini ve bu yüzyılın öğretmeninin sahip olması gereken yeterlikleri belirlemek amacıyla Delphi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda beş farklı paydaş grubuna dahil olan katılımcılardan bir katılımcı paneli oluşturularak çalışmaya toplam 34 katılımcı davet edilmiştir. Katılımcılar öğretmen (n = 10), okul müdürü (n = 7), eğitim fakültesi öğrencisi (n = 6) öğretim üyesi (n = 7) ve politika yapıcı (n = 4) sınıfına dahil edilen kişilerden oluşmaktadır. Türk eğitim sisteminde aktif bir rol oynayan paydaşların 21. Yüzyılda bir öğretmenin sahip olması gereken yeterlikler ve öğretmenlik bilgisinin ne olması konusundaki görüşleri Delphi tekniğine özgü aşamalar içinde karma yöntemlerin kullanılması ile elde edilmiştir. Üç tur halinde yürütülen bu çalışmada ilk turdaki yazılı bilgi formları ve ikinci turdaki görüşmeler aracılığı ile elde edilmiş olan nitel verilerin çözümlenmesi sonucunda çalışmaya ait nicel ölçme aracı, öğretmen yeterlikleri sıralama ölçeği formu oluşturulmuştur. Nitel veriler içerik analizi ile çözümlenirken, nicel verilerin analizinde sıralama yargıları ile ölçekleme yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmaya ait nihai sonuçlar 21. yüzyıl öğretmenin rehber olma, kişilerarası iletişim becerisine sahip olma, öğrenci özelliklerini bilme gibi tutum ve davranışla ilgili yetkinliklerinin alan bilgisi, pedagojik alan bilgisi ve sınıf yönetimi gibi mesleki bilgilere kıyasla katılımcı grubu tarafından da uzlaşa sağlayacak biçimde daha çok önemsendiğini ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin teknolojik pedagojik bilgisi ve mesleği ve eğitim sistemi ile ilgili mevzuatı bilmesi ile ilgili olan yeterlikleri ise sırasıyla katılımcılar tarafından en az tercih edilen yeterlik alanlarıdır.

Anahtar kelimeler: 21. yüzyıl öğretmen özellikleri, öğretmen yeterlikleri, öğretmenlik bilgi alanları, Delphi tekniği, karma desen araştırması

* Bu çalışma İzmir Demokrasi Üniversitesi V. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde (24.11.2023 tarihinde) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

The Identification of Knowledge and Competency Areas of 21st century Teachers: A Delphi Study

ABSTRACT

This study aims to determine a 21st century teacher profile that will be accepted by different stakeholders. Delphi technique was used to determine the ideal teacher profile of the 21st century and the competencies that the teacher of this century

¹ Doktora Öğrencisi

² Sorumlu Yazar: Doç. Dr., Gülçin Mutlu, E-mail: gulcin.mutlu@idu.edu.tr

³ Doktora Öğrencisi

should have. In this regard, a panel of participants was derived from participants involved in five different stakeholder groups and a total of 34 participants were invited to the study. Participants included teachers (n = 10), school principals (n = 7), students from education faculties (n = 6), faculty members (n = 7) and educational policy makers (n = 4). The opinions of stakeholders who play an active role in the Turkish education system as to what sort of teacher knowledge and competencies that a teacher should possess in the 21st century were elicited by making use of mixed research methods within stages specific to the Delphi technique. In this study, which was carried out in three rounds, the analyses of the qualitative data obtained through the written information forms in the first round and the interviews in the second round resulted in the development of the quantitative measurement tool of the study, that is, the teacher competencies ranking (scale) form. While qualitative data were analyzed by means of content analysis, rank order judgement scaling was employed in the analysis of the quantitative data. The results of the study revealed that the participants considered 21st century teacher's competencies related to attitudes and behaviors, such as being a guide, having interpersonal communication skills, and knowing about student characteristics to be more important compared to teacher professional knowledge areas such as content knowledge, pedagogical content knowledge and classroom management. According to the results of the research, the competencies related to teachers' technological pedagogical knowledge and knowledge of the legislation regarding their profession and the education system are respectively the least preferred competency areas by the participants.

Keywords: 21st century teacher characteristics, teacher competencies, teaching knowledge domains, Delphi technique, mixed-design research

Giriş

Değişen dünya koşulları birçok alanda olduğu gibi eğitim-öğretim alanında da yeniliklere ve değişimlere sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda okulların teknolojik altyapısından öğretmen ve öğrenci becerilerine kadar birçok unsurun yeniden yapılandırılması kaçınılmaz bir gerçek halini almıştır. Yeniden şekillenen bu güncel öğrenme ortamlarının temel unsurlarından biri olan öğretmenlerin de birtakım özellikler bakımından kendilerini güncellemeleri ve geliştirmeleri beklenmektedir. Öğretmenlerinin konu alan bilgisinin ön planda tutulduğu bir öğretmen yetiştirme modeline sahip olduğu vurgulanan Türkiye’de öğretmen eğitiminin yukarıda belirtilen şartlar ve gereksinimler neticesinde yeniden yapılandırılmasına yönelik talepler sıklıkla dile getirilmiştir ve Yükseköğretim Kurumu (YÖK) 2018 yılında öğretmen yetiştirme programlarında okutulacak ders ve ders saatleri hakkında değişiklikler yapılmıştır (Yüksek Öğretim Kurulu, 2018). Konu alan bilgisi ve teorik bilgiyi vurgulama yönelimi ve uygulama imkanlarının kısıtlılığı konusunda yine eleştirilere maruz kalmaya devam eden yeni öğretmen yetiştirme programlarının tekrar gözden geçirilmesi gerektiği ile ilgili talep ve öneriler devam etmektedir (Çetin vd., 2021; Susar Kırmızı & Yurdakal, 2020).

Öğretimsel planlama süreçlerinde hedef öğrenen grubun temel özelliklerinin belirlenmesi en temel ve önem arz eden süreçlerden biridir (Callison & Lamb, 2004). Burada öğretmen eğitim programlarının hedef kitlesinin öğretmen adayları olması gerçeğinden hareketle, 21. yüzyılın öğrenenlerini eğitecek olan öğretmenlerin özelliklerinin ve becerilerinin tanımlanması ve öğretmen yetiştirme programlarına yönelik planlamaların bu beceri ve özellikleri geliştirmek ve kazandırmak adına yeniden yapılandırılması yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki bir eğitim sisteminde yer ve görev alan çeşitli paydaşların bu konudaki görüşleri hedef kitlenin özelliklerinin daha net ve şeffaf olarak tanımlanması adına önemlidir.

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bir öğretmenin hangi tür bilgi ve becerilerle donatılması ya da neyi ne kadar bilmesi gerektiğine yönelik soru ve sorgulamalar öğretmen eğitimcileri ve öğretmen yetiştirme hususunda söz sahibi olan karar vericileri sıklıkla meşgul eden bir meseledir (Öner, 2010). Öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi ve beceri alanlarının tanımlanmasına ve öğretmen bilgisine yönelik kavramsal bir çerçevenin oluşturulmasına ilişkin en eski ve önemli girişimlerden bir tanesinin 1980’lerde Lee Shulman tarafından yürütülmüş olduğu söylenebilir. Shulman (1987) tarafından belirlenmiş olan öğretmenin profesyonel bilgisini oluşturan toplam yedi adet öğretmen bilgi kategorisinden bahsedilebilir. Bunlar Shulman

(1987, s. 8) tarafından a) alan bilgisi, b) müfredat bilgisi, c) pedagojik alan bilgisi, d) genel pedagojik bilgi, e) öğrenciler ve özellikleri ile ilgili bilgi, f) eğitsel ortamların bilgisi ve son olarak g) eğitsel olarak ulaşılmak istenen sonuçların, amaçların, değerlerin ve bunların felsefi ve tarihsel bilgisi olarak ifade edilmiştir (Öner, 2010, s. 24). Müfredat ya da öğretim programına yönelik bilgi öğretmenlerin öğretecekleri öğretim programına ve herhangi bir öğretim programının öğretimi için kullanacakları ilgili öğretimsel materyallere ve bunların hangi şartlar altında ne şekilde kullanılmasına yönelik sahip olduğu bilgi kategorisi olarak tanımlanmaktadır. Pedagojik alan bilgisi olarak ifade edilmiş olan öğretmen bilgi kategorisi ise öğretmenlerin öğretecekleri konu yani disiplin alanına yönelik sahip olduğu kuramsal bilgi ile genel pedagojik bilgisinin sentezlendiği, her iki bilgi alanının birleşimi olan özel bir bilgi kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel pedagojik bilgi olarak ifade edilmiş olan öğretmenlik bilgi alanı ise bir öğretmenin öğretim ve sınıfsal yönetim süreçleri bağlamında sahip olması gereken yetkinlik alanını tanımlamaktadır. Öğrenen özellikleri ile ilgili bilgi alanı ise bir öğretmenin öğrencilerini tanımak ve onların güçlü, zayıf ve geliştirilmesi gereken özelliklerini tespit etmek adına sahip olması gereken diğer bir öğretmen bilgisi yetkinlik alanını ifade etmektedir. Eğitsel ortamların bilgisi ile ilgili olan öğretmen bilgisi alanı bir öğretmenin içinde bulunduğu ve öğretim yaptığı okul kültürü, yönetimi ve hatta öğrenenlerin oluşturduğu özel topluluğun kültürünü de içine alan kendini ve öğrencilerini çevreleyen her türlü ortama yönelik bir bilgi ve farkındalığa sahip olması gerektiğine işaret etmektedir. Eğitsel sonuçların tarihsel ve felsefi ve bilgisi ile ilgili olan öğretmen bilgisi alanı ise eğitsel amaçlarımızın ve eğitsel değerlerin tarihsel, kültürel ve felsefi temellerini anlamak olarak tanımlanmıştır (Shulman, 1986, 1987; Wilson vd., 1987).

Shulman'ın (1986, 1987) öğretmenliğin profesyonel bir meslek olarak desteklenmesi ya da öğretim işinin profesyonelleştirilmesi adına, öğretmek için bir bilgi temelini olduğunu kabul ettiği ve bu temelin de ne olduğuna yönelik pratik ve ölçüte dayalı bir cevap sunduğunu belirttiği öğretmen bilgisinin sınıflanmasına yönelik görüşlerinin zaman içerisinde değişen yaşam koşulları bağlamında bir takım araştırmacılar tarafından yeni öğretmenlik bilgi alanlarının tanımlanması yoluyla bir yapılandırma süreci yaşadığını söylemek mümkündür. Öyle ki Shulman'ın 1980'li yıllardaki çalışmalarının sonrasında gittikçe daha da önem kazanan teknolojik gelişmelerin ve dolayısıyla eğitim ortamlarında artan teknoloji kullanımının da etkisi ile öğretmenlik bilgi ve beceri alanlarının arasına öğretmenlerinin teknoloji kullanımına yönelik bir yetkinlik alanının eklenmesi durumu söz konusu olmuştur. Bu anlamda pedagojik alan bilgisinin teknoloji desteği ile yeniden harmanlanmasını düşünen araştırmacılar tarafından teknolojik pedagojik alan bilgisi adı altında yeni bir öğretmenlik bilgisi alanının tanımlanmıştır (Mishra & Koehler, 2006). Teknolojik pedagojik alan bilgisi olarak tanımlanmış olan bu yeni öğretmenlik bilgisi alanı özet bir tanımla öğretmenlerin belirli bir disiplin alanını öğretirken sahip olduğu konu alanı bilgisini pedagojiye özgü prensipler ile harmanlarken teknoloji desteğinden de yararlanma becerisini ifade etmektedir.

Türkiye bağlamında çağın gerekleri ve değişen dünya koşulları kapsamında yeniden yapılandırılması kaçınılmaz hale gelen öğretmen yetiştirme ve öğretmen yetkinliklerinin geliştirilmesi alanındaki çalışmalardan bir tanesi ve hatta başlıcası Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2006 yılında yayımlanmış olan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda hem ulusal hem de uluslararası değişim ve ihtiyaçlara cevap verecek ve eğitimle ilgili tüm paydaşların bilgisine sunulacak bir öğretmenlik yeterlikleri çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır. MEB tarafından öğretmen yeterlikleri ile ilgili ilk çalışmaların resmi anlamda 1999 yılında başlamış olduğu kabul edilmiş olsa da, bu konudaki çalışmaların geçmişten bugüne farklı uluslararası işbirliği kapsamında yürütülmüş olan projelerde (YÖK/Dünya Bankası MEB Geliştirme Projesi ve Temel Eğitime Destek Projesi gibi), kanun ya da kararname metinlerinde (1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 652 sayılı MEB'in Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükmünde Kararname gibi) yer almış olduğu ve özellikle 2015-2019 MEB stratejik planında hedef

alanları içerisine dahil edildikten sonra daha da gündeme gelen bir kavram haline geldiği görülmektedir.

1999 yılında başlatılmış olan çalışmalar neticesinde 2002 yılında öğretmen yeterlikleri “eğitime-öğretme yeterlikleri”, “özel alan bilgi ve becerileri” ve “genel kültür bilgi ve becerileri” olmak üzere toplam üç ana başlık altında toparlanarak yükseköğretim düzeyinde öğretmen yetiştiren kurumların bilgisine sunulmuştur. Sonrasında yine MEB liderliğinde, 2004 yılında gerçekleştirilen Temel Eğitim Destek Projesi kapsamında uzman, akademisyen ve öğretmen gibi paydaş gruplarının katılımı ile gerçekleştirilmiş olan araştırmalar vasıtasıyla elde edilen görüşler neticesinde “kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim”, “öğrenciyi tanıma”, “program ve içerik bilgisi”, “öğrenme ve öğretme süreci”, okul, aile ve toplum ilişkileri” ve “öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme” olmak üzere toplam altı tane öğretmen yeterlik alanı belirlenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017, s. 7). Bu yeterlikler altında ayrıca 31 tane alt yeterlik ve toplam 233 performans göstergesini içeren “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” oluşturulmuştur. Bu genel yeterlikleri çerçevesini, 2008 yılında ilköğretim düzeyinde ve 2011 yılında ortaöğretim düzeyinde son halini alan “Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri” izlemiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017).

Öğretmenlik yeterlikleri hususundaki diğer bir gelişme ise Avrupa Yeterlikleri Çerçevesi’ne uygun olacak şekilde hazırlanan ve 2015 yılında resmi olarak yürürlüğe giren Türkiye Yeterlikleri çerçevesi olmuştur. Ülkemizin 2011 yılında dahil olduğu Bologna sürecinin etkisiyle bu kez “Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi” oluşturulmuştur. Yukarıda adı geçen ve her biri yeterlik güncelleme hususunda yapılmış olan çalışmalar olarak da kısaca bahsedilebilecek olan bu çalışmalar sonucunda “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin” bu kez 2017 yılında mesleki bilgi, mesleki beceri ve tutum ve değerler olmak üzere toplam üç yeterlik alanı ve bunların altında yer alan toplam 11 tane alt yeterlik alanı ve 65 adet gösterge ile son bir güncellemeye tabi tutulduğu söylenebilir. Bu son genel yeterlikler göz önüne alındığında, mesleki bilgi temel yeterlik alanının alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi ve mevzuat bilgisi olmak üzere üç alt yeterlik alanından, mesleki beceriler temel yeterlik alanının eğitim öğretim planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretim ve öğrenme sürecini yönetme ve ölçme ve değerlendirme olmak üzere dört adet alt öğretim yetkinlik alanından ve üçüncü temel yeterlik alanı olan tutum ve değerler alanının ise milli, manevi ve evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve işbirliği ve kişisel ve mesleki gelişim olmak üzere toplam dört alt yeterlik alanından oluştuğu gözlemlenmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017, s. 8).

Yukarıda bahsedilen Türkiye bağlamında yürütülmüş olan öğretmenlik yeterliklerinin oluşturulması ve sonrasında ise güncellenmesi ile ilgili çalışmalara bakıldığında, 1986 yılında Shulman ve arkadaşlarının yaptığı araştırmalar neticesinde oluşturdukları öğretmenlik profesyonel bilgisinin bileşenleri ile büyük anlamda örtüştüğü, özellikle alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi (pedagojik alan bilgisi yerine), öğrenme ortamlarının bilgisi, mevzuat bilgisi gibi yetkinliklerin birebir Shulman’ın (1986, 1987) kullandığı terminoloji ile aynı olduğu söylenebilir. Güncellenen yeterlik alanları içerisinde iletişim ve iş birliği, kişisel gelişim, öğrenciye yaklaşım ve manevi ve evrensel değerler gibi günümüz öğrenen merkezli bakış açısına ve 21. yüzyıl becerilerine uygun kavram ve ifadelerin dahil edilmiş olduğu da dikkat çekici bir diğer husustur. Bu anlamda mevcut Shulman (1986, 1987) tarafından oluşturulan kavramsal çerçevenin günümüz koşul ve ihtiyaçları bağlamında güncellenerek yeni bir öğretmen yetkinlik ve öğretmenlik bilgisi tanımlamasının oluşturulmuş olduğu söylenebilir.

Daha önce de ifade edildiği üzere, 21. yüzyılın eğitim ve öğrenme ortamı, öğretmenlerin yeni ve çeşitli becerilere sahip olmasını gerektirmektedir. Smith ve Becker’in (2021) vurguladığı gibi, öğretmenlerin teknoloji konusundaki yeterlilikleri gün geçtikçe daha önemli hale gelmekte ve bu beceriler, öğrencilerin dijital çağın gereksinimlerine uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu noktada, öğretmenlerin çağa uyum sağlayan ve öğrenci merkezli yaklaşımları benimsemeleri öğrenenlerin çeşitli öğrenme ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri açısından önemlidir (Garcia vd., 2019). Bu bağlamda, eğitimcilerin sürekli

öğrenme ve profesyonel gelişim süreçlerine katılımı, mesleklerini güncel tutma ve yeniliklere adapte olma hususunda önemli bir rol oynamaktadır (Smith & Becker, 2021).

Öğretmenlerin teknoloji kullanımı konusundaki yetkinliklerinin artırılmasının, öğrencilere daha etkili bir şekilde ulaşmalarına ve onları dijital çağın gereksinimlerine hazırlamalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir (Başaran vd., 2012; Burbules vd., 2020; Kaya & Yılayaz, 2013; Metin, 2018). Aynı zamanda, öğrenci merkezli öğretim stratejilerinin benimsenmesinin, öğrencilerin aktif katılımını teşvik ederek öğrenme süreçlerini güçlendirebileceği belirtilmektedir (Kaya vd., 2019). Bu bağlamda, Türk eğitim sistemi, öğretmenlerin çağın gereksinimlerine uygun şekilde donatılmalarını ve hazırlanmalarını sağlamak amacıyla sürekli olarak bir yenilenme ve inovasyon süreci ile meşgul olmalıdır. Bu meşgulliyet bir anlamda teknolojik ve toplumsal değişimlere uyum sağlamak adına ve bu değişimlerin bir yansıması olarak mevcut eğitim sistemimizin 21. yüzyıl öğretmenlerinin çeşitli yeni özelliklere ve yeterliklere sahip olma hususunda teşvik etmesi ve iyileştirmesi gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Türkiye bağlamında yürütülen birtakım çalışmalar, öğretmenlerin dijital becerilere sahip olmalarının yanı sıra bu becerileri etkili bir şekilde öğrencilere aktarabilmelerinin önemini vurgulamaktadır (Yılmaz, 2017). Bir diğer bulgu ise öğretmenlerin sürekli öğrenme ve profesyonel gelişim süreçlerine aktif katılımının, onların öğrenci ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmelerine katkı sağladığına ilişkin çıkarımlardır (Türkan & Erişen, 2022). Bu bağlamda, Türk eğitim sistemi, öğretmenlerin bu çağın dinamikleriyle uyumlu bir şekilde donatılması için çeşitli stratejiler geliştirmeye devam etmelidir.

21. yüzyılın öğretmenlerinden beklenen belirli yetkinlik alanlarını ve öğretmen niteliklerini ele alarak, eğitimdeki bu yeni dinamikleri incelemeyi amaç edinmiş olan birtakım çalışmalardan bahsetmek mümkündür. Griffin ve Care (2015) çalışmalarında öğrenenlerin gelecekteki zorluklarla başa çıkabilmeleri için gerekli olan becerileri açıklamaktadır. Bu beceriler arasında problem çözme, iletişim ve teknoloji entegrasyonu gibi unsurlar bulunmaktadır. Mishra ve Koehler (2006) ise çalışmalarında öğretmenlerin teknolojiyi pedagojik süreçlere nasıl entegre edebileceklerini ele almışlardır. Bu çalışmada modern öğretmenlerin, sadece bilgi aktaran değil, aynı zamanda teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilen bireyler olmaları gerektiği vurgusu yapılmıştır.

Özetle, 21. yüzyıl öğretmenlerinin karşılaştığı zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkabilmek için geliştirmeleri gereken beceri ve yetkinlik alanlarını anlamak amacıyla yapılmış olan araştırmalarda, öğretmenlerin sürekli öğrenme, koşullara adapte olma ve öğrenci merkezli bir yaklaşım benimseme konusundaki çabalarının gelecekteki eğitim sistemi için kilit bir öneme sahip olduğu gerçeği istikrarlı bir şekilde vurgulanmıştır. Benzer bir vurgu alanından hareketle ve önceki araştırmalarda günümüz koşullarına ayak uydurabilme hususunda tespit edilen ihtiyaç alanlarını dikkate alarak, bu mevcut araştırmada da 21. yüzyılda yani günümüz dünyasında öğretmenlerin karşılaştıkları yeni sorun alanları, yeni yüzyılın ve modern öğrenme ortamlarının beklenti ve gereksinimleri bağlamında, bu yeni yüzyılın ve modern öğrenme ortamlarının öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler bu kez bu konuda bilgi ve deneyimi olan bir paydaş grubunun ortak düşünce ve algılarının edinilmesi yoluyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, bu çalışma farklı paydaşlarca kabul görecektir bir 21. yüzyıl öğretmeni profilinin belirlenmesini amaç edinmiştir. Araştırmacıların ulaşabildikleri alan yazın dahilinde, 21. yüzyılın ideal öğretmen profilini bu şekilde sistemli ve uzlaştırmacı bir şekilde inceleyen başka bir çalışmaya rastlanamamıştır. Mevcut çalışmaya aşağıda belirtilen iki araştırma sorusu yön vermiştir:

1. Türk paydaşların gözüyle 21. yüzyıl modern öğrenme ortamlarının öğretmenlerinin ideal özellik ve yeterlikleri nelerdir?
2. Türk paydaşlarca ortaya atılan bu özellikler önem ve istek sıralarına göre paydaşlarca nasıl değerlendirilmektedir?

Yöntem

Araştırma Deseni ve Veri Toplama Tekniği

Bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada olduğu bir karma desen araştırması olarak yürütülmüştür. Keşfedici sıralı (sıralı nitel → nicel) karma yöntemler araştırması deseninin (Creswell & Plano-Clark, 2018; Toraman, 2021) kullanıldığı bu çalışmada, araştırmacılar öncelikle yeni yüzyılın öğretmeninin sahip olması gereken yeterlik alanlarını ortaya çıkartmak (keşfetmek) amacıyla nitel yöntemlerden yararlanmıştır. Edinilen nitel sonuçlar bağlamında ve bu sonuçların ışığında çalışmanın nicel ölçme aracı oluşturulmuştur. Bu iki veri türünden elde edilen sonuçlar 21. yüzyılın öğretmenin sahip olması gereken ideal özellik ve yeterlikleri özetlemek ve toplamak için birlikte yorumlanmıştır.

Bu çalışmada 21. yüzyıl ideal öğretmen profilini farklı paydaş grupların görüşleri ve algıları ışığında belirlemek amacı ile Delphi tekniği kullanılmıştır. Bir başka ifade ile Türk eğitim sisteminde aktif rol olan paydaşların mevcut araştırma konusuna yönelik görüşleri Delphi tekniğine özgü aşamalar içinde karma yöntemlerin kullanılması ile elde edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmaya ait nitel veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formları aracılığıyla ve nicel veriler de yine araştırmacılar tarafından geliştirilen “21. Yüzyıl Öğretmen Özellikleri Sıralama Ölçeği” ile elde edilmiştir.

Adını Eski Yunan’da geleceğe yönelik tahminleri ile ünlü bir kâhinin yaşadığı Delphi şehrinde aldığı düşünülen Delphi tekniği herhangi bir konu hakkında bilgi ve deneyime sahip uzmanların birbirinden bağımsız olarak cevap vermeleri kaydıyla hazırlanan sorular bağlamında görüş ve düşüncelerinin alınması şeklinde yürütülen bir veri toplama tekniğidir (Strauss & Zeigler, 1975). Delphi tekniğinde gözetilmesi gereken üç temel özellik vardır. Bunlar: a) katılımcı gizliliği, b) grubun tepkisinin istatistiksel analizi ve c) kontrollü geri bildirim alma (Linstone & Turloff, 1975; Şahin, 2001). Seçilen belirli bir grubu temsil eden üyelerin birbirinden bağımsız olacak şekilde görüş ve düşüncelerinin edinilmesi, araştırılması ve sonunda da bir uzlaşma fikrinin belirlenmesi şeklinde bir akış ve düzen biçimi olan bu yöntemde (Rothwell & Kazanas, 2011), bir konu hakkında farklı fakat değerli deneyim ve uzmanlık alanlarına sahip bireylerin yüz yüze karşı karşıya gelmeksizin bir uzlaşma noktası bulması amaçlanmaktadır (Şahin, 2001). Benzer bir şekilde, mevcut çalışmada da önce eğitim sektörü ile ilgili farklı paydaş grubuna dahil olan katılımcıların görüşleri edinilmeye çalışılmış ve bu görüşler üzerinde farklı inceleme ve değerlendirmeler yapıldıktan sonra farklı paydaşların üzerinde uzlaştığı yeni yüzyılın öğretmenini temsil eden özellikler hususunda ortak görüşlerini özetleyen bir öğretmenlik bilgisi profili oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu anlamda, çalışmanın amacının ve ilgili araştırma süreçlerinin Delphi tekniğinin basamak ve ilgili süreçleri ile yüksek bir uyum ve tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Bu çalışmada da uygulanmış olan Delphi tekniği basamakları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışmada kullanılan Delphi tekniğine ait aşamalar

Aşama	Yapılan etkinlik ve uygulama
1.Aşama	Ana Amacın Belirlenmesi
2.Aşama	Uzmanların Seçimi
3.Aşama	Uzmanlara Yöneltilen Açık Uçlu Soruların Oluşturulması
4.Aşama	Görüş Alma (1.Tur)
5.Aşama	Görüşlerin Analizi
6.Aşama	Görüşlerin Savunulması veya Değiştirilmesi (2.Tur)

7.Aşama	Yeniden Savunma ve Gerekçeli Yorum (3.Tur)
8.Aşama	Sonuçların Kullanılması

Katılımcılar

Bir Delphi çalışmasının dikkat edilecek en önemli özelliklerinden birisi de katılımcıların seçiminde uygulanacak ölçütlerin uygun olarak belirlenmesi ve uygulanması ile ilgili süreçlerdir (Okoli & Pawlowski, 2004). Scheele (2002) katılımcıların yapılan çalışmadan birinci derecede etkilenme durumu olan, üzerinde çalışılan konu ile ilgili farklı deneyimlere sahip olduğu düşünülen bireyler arasından seçilmesini özellikle vurgulamaktadır. Alan yazında belirtilen tavsiyeler ışığında öğretmen eğitimi ile ilgili süreçlere dahil olan ve kendilerine özgü deneyimlerini paylaşabilecek paydaşlar olarak MEB’de görevli *öğretmenler*, *okul müdürleri*, yükseköğretim *öğretmen yetiştirme programlarının kayıtlı öğrencileri*, MEB karar alma mekanizmalarında aktif görev alan *politika düzenleyiciler* ve öğretmen yetiştirme programlarında görev alan *Eğitim Bilimleri alanındaki öğretim üyeleri* uzman paneline dahil edilmişlerdir. Bu doğrultuda maksimum çeşitlilik sağlama amacı paralelinde ölçüt örnekleme yöntemine başvurulmuş ve toplam beş gruptan oluşan bir katılımcı paneli oluşturularak çalışmaya toplam 34 tane uzman katılımcı davet edilmiştir. Özet olarak, katılımcılar öğretmen ($n= 10$), okul müdürü ($n= 7$), öğrenci ($n= 6$), öğretim üyesi ($n= 7$) ve politika yapıcı ($n= 4$) sınıfına dahil edilen kişilerden oluşmaktadır. Politika yapıcılar sınıfında Millî Eğitim Bakanlığında üst düzey görevli il milli eğitim müdürü, il şube müdürü, bakan danışmanı gibi unvanlarda çalışan uzmanlar yer almaktadır. Öğretim üyelerinden oluşan sınıfta öğretmen yetiştirme konusunda çalışmalar yürüten ve Eğitim Bilimleri alanında doktora derecesine sahip uzmanlara yer verilmiştir. Çalışmanın öğrenci grubunu Türkiye’nin üç büyük ilindeki devlet üniversitelerinin eğitim fakültesi öğrenci temsilciliği görevlerinde bulunan üçer fakülte temsilci öğrencisi ve onların aracılığıyla ulaşılan eğitim fakültesi dördüncü sınıfında öğrenimine devam eden üçer öğrenci (öğretmen adayı) oluşturmaktadır. Öğretmenler grubu için MEB’de her üç öğrenim kademesinden gelmek üzere farklı alanlarda öğretmen olarak görev yapmakta olan ve en az üç yıl mesleki tecrübeye sahip öğretmenler dahil edilmiştir. Okul müdürlerinden oluşan uzman grubunda yine en az üç yıldır farklı öğrenim düzeylerinde hizmet veren okul müdürleri vardır. Alan yazında da tavsiye edildiği üzere (Dalkey & Helmer, 1963), katılımcılar çalışma boyunca birbirlerinin kimliği hakkında bilgi sahibi olmamışlardır. Verilerin yorumlanmasında, öğretmenler (T), okul müdürleri (M), öğrenciler (Ö), öğretim üyeleri (A), politika düzenleyiciler (P) şeklinde kodlanmıştır.

Veri Toplama Araçları, Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Bu Delphi çalışması toplam üç araştırma turundan oluşmaktadır. İlgili veriler 2018-2019 yılı bahar döneminde toplanmıştır. *Birinci turda*, 34 katılımcının her birine açık uçlu soruların olduğu formlar gönderilerek, öğretmen yeterlik ve becerileri ile ilgili bir takım genel sorulara kabaca cevap vermeleri istenmiştir. Bu yazılı bilgi formundaki sorular genel sorular olup, “Sizce 21. Yüzyılın öğretmenleri nasıl olmalıdır”, “Sizce 21. Yüzyılın öğretmenlerinin özellikle ne tür beceri ve bilgilere sahip olması gerekmektedir?” ve “Sizce 21. Yüzyılda öğretmenlerin hangi tür özellikleri özellikle geliştirilmeli ve ortaya çıkartılmalı ve hangi tür özellikleri ortadan kaldırılmalıdır ya da iyileştirilmelidir?” gibi soru cümleleriyle ifade edilmiştir. Burada amaç uzmanların konuya karşı olan farkındalığını belirlemek ve 21. yüzyıl öğretmen yetkinlikleri ile önce olumlu (olması gereken) ve olumsuz (olmaması gereken) olarak sınıflamamıza yarayacak ve sonrasında özellikle olumlu ve geliştirilmesi önemli olan beceri ile yetkinlik alanlarını ortaya çıkaracak kuramsal veriyi edinmektir. Bu bağlamda betimsel analiz yöntemi kullanılarak, uzman paneline dahil olan uzmanların özellikle vurguladığı özellik ve becerilere yönelik temalar oluşturulmuştur. Oluşan temalar öğretmenin *alan bilgisi*, *öğretmenin teknolojik bilgisi*, *öğretmenin iletişim becerileri*, *öğretmenin*

öğrencilerini tanıması gibi genel isimler ile ifade edilmiştir. Katılımcıların görüşlerine dayalı olarak oluşturulan bu temalar alan yazında karşılık geldikleri bir kuramsal yapı ya da terimin var olup olmadığı bakış açısıyla yeniden değerlendirilmiştir ve bu sayede alan yazın desteği de alınarak ikinci turda kullanılacak olan nitel görüşme formu oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracı: Nitel Görüşme Formu (I. Tur Sonu Verisi Işığında Geliştirilen)

İkinci araştırma turu için kullanılacak görüşme formunu oluşturmak amacı ile, birinci tur sonundaki katılımcı görüşlerinde sıklıkla değinilen temalar ile alan yazındaki öğretmen bilgi ve beceri alanlarına yönelik en temel kuramsal çerçevelerden biri olan Shulman'ın (1987) öğretmen bilgisi kategorileri ile karşılaştırılmıştır. Bir başka deyişle, birinci turda nitel analizler sonucunda oluşturulmuş olan bu temalar öğretmen yeterlikleri öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik bilgi alanları bağlamındaki mevcut literatür kapsamında uyum sağladıkları kategoriler ile eşleştirilerek açık uçlu soruların yer aldığı *yarı yapılandırılmış bir görüşme formunun* oluşturulması sağlanmıştır.

Bu formun oluşturulmasında Shulman'ın (1987) öğretmen bilgisine yönelik sınıflaması temel oluşturmakla beraber, birinci tur yazılı formların analizinde sıklıkla belirtilen ve alan yazın karşılıkları 21. yüzyıl becerileri ve öğrenme ortamı çalışmaları altında kendisine yer bulan kişilerarası öğretmen davranışı ve öğretmenin iletişim davranışı gibi kavramlar olan bir takım kuramsal alt yapılardan da yararlanılmıştır. Görüşme formunda “Sizce bir öğretmenin pedagojik ve öğretmenlik becerileri ile ilgili yeterlilikleri neler olmalıdır?”, “Sizce bir öğretmenin sosyal ve iletişim becerileri neler olmalıdır?”, “Sizce bir öğretmen öğrencilerinin çağımız şartlarına, teknolojik ve bilimsel gelişim ve değişimlere uyum sağlamasını desteklemek ve özetle yetkin 21. yüzyıl bireylerini yetiştirebilmek adına ne tür bir bilgi, donanım ve yeterliliğe sahip olmalıdır?”, ve “Sizce bir öğretmenin uzmanlığına sahip olduğu disiplin alanın öğretebilmesine yönelik kabiliyetleri neler olmalıdır?” gibi öğretmenlik yeterliklerini sorgulamalarına yarayacak sorulara yer verilmiştir. Hazırlanan görüşme formu için uzman görüşleri alınmış, alınan görüşler doğrultusunda sorular yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen sorular bir öğretmen ve bir akademisyen ile pilot uygulamaya tabi tutularak formun en anlaşılır şeklini alması için anlamı etkileyen bazı cümlelerde düzeltmeler yapılmıştır ve bazı kelimeler yerine daha basit ve anlaşılır olan eş anlamlıları tercih edilerek görüşme formuna son şekli verilmiştir.

İkinci tur boyunca, panele dahil olan her bir katılımcı ile nitel görüşmeler yapılmıştır. Yukarıda detaylı bir şekilde bahsedilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun yönlendiriciliğinde yapılan görüşmelerde her bir katılımcı diğer katılımcılara ait yine birinci turda edinilen ve temalandırılan öğretmen özellikleri ve öğretmen yeterlik alanlarına ilişkin görüşler hakkında bilgilendirilmiş ve bu görüşlere yönelik cevap ve tepkileri de özellikle not edinilmeye çalışılmıştır. Birinci turda ortaya çıkan öğretmen özelliklerinin daha da detaylandırılmasına ve kuramsal bir çerçeve içinde sınıflanarak bilgi edinilmesine imkân sağlayan ikinci tura ait nitel veriler bu kez analitik çıkarımcı (analytical induction) analiz yöntemiyle çözümlenmiştir (Patton, 2002). Yani öğretmen yeterliklerine ilişkin (birinci turdaki yazılı form verisinin analiz sonuçlarından desteklenen) mevcut bir üst tema algısı ve kodlar listesi mevcuttur, fakat verilerden çıkarılabilen her yeni kavram ve yeterlik alanı da çözümlenmelere eklenebilmiştir. Görüşme formunun da oluşturulmasında fayda sağlayan Shulman'a (1986, 1987) ait öğretmen bilgi kategorileri temel tema alanlarını oluşturmakla beraber detaylı okuma esnasında karşılaşılan yeni kod ve temalar tekrar gözden geçirilerek ve birbiriyle harmanlanarak, gerektiğinde en çok uzlaşa sağlanan ve sıklıkla dile getirilen yeterlikler ayrıştırılarak, araştırmacılarca yedi adet öğretmen yeterlik alanı belirlenmiştir. Bu yeterlik alanlarının adlandırılmasında nitel araştırma alanında deneyime sahip ve Eğitim

Bilimleri alanında uzmanlığa sahip olan iki uzmana danışılmıştır. Bu ikinci turdaki görüşmelerin analizinden elde edilen veriler bağlamında *a) rehberlik alanında yeterlikler, b) genel pedagojik yeterlikler, c) sosyal ve iletişimsel yeterlikler, d) öğrenen özelliklerini bilme ve öğrencileri tanıma yeterliği, e) disiplin alanı yeterlikleri, f) teknolojiyi ve çağ yeterlikleri* ve son olarak *g) sistemi ve mevzuat bilgisi yeterlikleri* gibi yedi öğretmen yeterlik alanını temsil eden temalar oluşturulmuştur. Bu temalar kapsayıcı olacak şekilde oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracı: Sıralama Ölçeği (II. Tur Sonu Verisi Işığında Geliştirilen)

Delphi çalışması sonucunda uzman paneline dahil olan katılımcıların her birinin üzerinde uzlaşacağı bir 21. yüzyıl öğretmeni profilinin oluşturulması önem taşımaktadır. Bu bağlamda, daha güvenilir ve net bir görüş sunacağı düşüncesi ile üçüncü ve son araştırma turuna başlamadan önce araştırmacılarca hazırlanacak bir sıralama ölçeğinin kullanılmasına karar verilmiştir. Alan yazında da sıralama ölçeklerinin belirlenen durumun betimlenmesinde net ve açık bir tablo sunacağı yönünde görüş ve destekler mevcuttur (Acar Güvendir & Özer Özkan, 2013; Güler vd., 2019). İkinci tur sonunda gerçekleştirilen nitel veri analizleri sonucunda tespit edilen öğretmen yeterlik alanlarıyla ilişkili özellikler (yukarda a'dan g'ye şeklinde belirtilen) değerlendirilmiş ve sonrasında 8 maddeden (uyarıcıdan) oluşan bir sıralama ölçeği şekline dönüştürülmüştür. Değerlendirmeler neticesinde *a) öğrenciye rehberlik edebilme, b) disiplin alanı bilgisi, c) alanına özgü öğretim yöntemleri bilgisi, d) öğrenci özellikleri hakkında bilgi, e) kişilerarası iletişim becerisi, f) teknolojiyi öğretim sürecine dahil etme becerisi, g) sınıf yönetimi becerisi* ve *h) eğitim sistemi ve mesleği ile ilgili kanun/tüzük bilgisi* olmak üzere toplam sekiz tane öğretmen yeterlik alanının sıralama ölçeğinin maddelerini oluşturmasına karar verilmiştir.

Sıralama formu için anlaşılabilirlik açısından kontrolü sağlamak adına iki üniversite öğrencisi ve de iki öğretim üyesi ile pilot uygulama yapılmıştır ve yönergelerde ufak düzenlemelere gidilerek sıralama formu son halini almıştır. İlgili sıralama formuna ilişkin verilerin analizinde sıralama yargıları ile ölçekleme yöntemi kullanılmıştır. Sıralama yargılarının ölçeklenmesi için veriler Excel programına girilmiş ve ilgili analizler bu program aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Üçüncü tur kapsamında, hazırlanan “Öğretmen Yeterlikleri ve Özellikleri Sıralama Ölçeği” her bir katılımcıya gönderilmiştir ve katılımcıların her bir öğretmen özelliğini 21. Yüzyıl öğretmeninde bulunması gereken en önemli özellikten (1 rakamı ile başlamak üzere) en önemsiz olan özelliğe (8'e kadar sıralayarak) yazması istenmiştir. Analiz sonucuna göre 21. yüzyıl öğretmeninden beklenen özelliklerin önem sırası oluşturulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bu nitel çalışmada geçerlik ve güvenilirliği sağlama amacıyla nitel araştırmalarda kullanılan teknikler arasında sayılabilen çeşitleme (triangulation) ve meslektaş yardımı (peer debriefing) yöntemlerinden yararlanılmıştır (Miles & Huberman, 1984; Yıldırım & Şimşek, 2018). Öyle ki uygulanan Delphi tekniğinin doğası gereği verilerin çeşitlenmesine ve farklı katılımcı grupların bağlamında teyit edilerek elde edilmesine yönelik bir çaba sarf edilmiştir ve bu bağlamda çeşitlemenin sağlanması için öğretmen yeterliklerine yönelik veriyi sağlayabilecek beş farklı katılımcı grubunun olması verilerin geçerliğini artırabilecek bir özellik olarak değerlendirilebilir. Nitel verilerin analizi bağlamında oluşturulan kod ve temalar nitel araştırma konusunda deneyimli ve Eğitim Bilimleri konusunda uzmanlığa sahip bir uzmanla paylaşılarak, araştırmacılar tarafından elde edilen mevcut analiz tema ve kodlarına yönelik görüşlerini bildirmeleri ve uyuşmadıkları isim ve içerikleri belirlemeleri istenmiştir. Bu anlamda, bir uzmanın verilerin analizini teyit etmesi kapsamında verilerin güvenilirliğine yönelik bir girişim söz konusudur. Çalışma için oluşturulan yazılı soru ve

görüşme formları için uzmanların görüşleri alınmış ve taslak görüşme formları pilot uygulamaya tabi tutulmuştur. Bunlar da çalışmaya ait diğer geçerlik ve güvenilirlik hususunda alınmış olan önlemlerdir.

Bulgular

Bireysel görüşmeler sonucunda elde edilen araştırma sonuçları araştırmaya katılan uzman panelini oluşturan katılımcıların genel olarak 21.yüzyılın öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler, yeterlilikler ve beceriler bağlamında fikir birliğinde olduklarını göstermiştir. Bu bulgular doğrultusunda katılımcıların çoğunlukla bir öğretmenin rehber, yol gösterici ve rol model olması gibi hususlarda uzlaşa sağladığı görülmektedir. Tablo 2’de araştırmacıların birinci turdaki genel sorulara verilen cevaplar ışığında ikinci tur verisini elde etmek için geliştirdikleri yarı-yapılandırılmış görüşme formlarının aracılığı ile edinilen verilerin analizi kapsamında ortaya çıkardıkları kod ve temaların bilgisi sunulmuştur.

Tablo 2. Kod ve temaların listesi

Öğretmen yeterlik alanı temaları (n =7)	Kodlar
Rehberlik Alanında Yeterlikler	rol-model olma, güncel yaşamla ilişkilendirme, gelişime açık olma, toplumsal sorumluluğu
Genel Pedagojik Yeterlikler	öğrenme ortamı, eğitim ortamı, sınıf yönetimi, öğretim yöntem ve teknikleri, teknoloji kullanımı, yeni yöntem ve teknikleri kullanma, dersi planlama
Sosyal ve İletişimsel Yeterlikler	İlişki kurma, insanı tanıma, iletişim becerisi, empati becerisi, sosyal öğretmen
Disiplin Alanı Yeterlikleri	disiplin alanı bilgisi, konuların bilgisi, içerik, güncel bilgi, konuyu bir insana öğretebilme
Teknoloji ve Çağ Yeterlikleri	teknoloji, internet, web araçları, güncellik, 21.yüzyıl becerileri, bilişsel olmayan beceriler
Sistem ve Mevzuat Bilgisi Yeterlikleri	kural, kanun, sorumluluk, mevzuat, yönetmelik, haklar, MEB hedefleri, uzak hedefler, Türk Eğitim Sistemi’nin hedefleri
Öğrenen Özelliklerini Bilme ve Öğrencileri Tanıma Yeterliği	öğrenene hazırbulunuşluğu, öğrencilerin bilişsel özellikleri, öğrencinin sosyo-demografik özellikleri, öğrencilerin aile yapısı,

21. Yüzyıl Öğretmenlerinin İdeal Özellikleri

Rehberlik Alanında Yeterlikler

Katılımcılara bir öğretmenin bir birey olarak sahip olması gereken en önemli özellik ve yeterlik sorulduğunda öğretmenin öğrenciler için rehber olabilme özelliğini ortak bir görüş olarak açıkladıkları görülmüştür. Katılımcıların diğer bir ortak görüş noktası olarak ise

öğretmeni toplumun sorumluluğunu alan kişi olarak değerlendikleri görülmektedir. Aşağıda bu konuya ilişkin olarak farklı paydaş grubuna dahil katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

M: “Bilgiye ulaşmak artık çok kolay oldu ama doğru bilgiye ulaşma adına öğretmenin bir rehber rolü izlemesi önemli durum çıkıyor.”

M: “Rehberlik, en önemlisi rehber olmak. Sonuçta bilgiyi bir şekilde ediniyorlar ama rehberlik başka bir şey.”

T: “Rol model olmaktan başlar, eğitimin her alanını kapsar. Sadece yön gösterici Türkiye şartlarında olamıyor maalesef onun olabilmesi için çok daha altyapıya ihtiyacımız var diye düşünüyorum.”

A: “Öğretmen kılavuz olmalı, rehber olmalı, yol gösterici olmalıdır, bu tür faaliyetleri yapması gerekiyor.”

P: “Eskiden öğretmen her şeydi şimdi tam anlamıyla rehber olmak zorunda ve öğretmenin işi her geçen gün zorlaşıyor.”

P: “Aslında danışmanlık rehberlik kısmı bunu karşılıyor, rehberlik nedir mesela yol gösterir, danışmanlık nedir birkaç tane yol gösterir, sen istediğini seç, kendi fikirlerini empoze etmeden öğrenciye kendi seçimlerini yapması için yol göstermek bu çok önemli.”

Ö: “İnsanın ailesinden sonra hayatında ona yol gösteren tek kişi öğretmendir.”

Ö: “Öğrencilerin yeteneklerini ilgilerini keşfedip ona yol gösterici olan kişidir.”

P: “Tek bir rolü olamaz topluma karşı sorumluluklarımız var sorumluluklarımızı, gücümüzü nasıl kullandığımız önemli, şimdilik aklıma gelenler bu kadar.”

A: “Öğrencilerin iyi yetişmesi toplumun istediği nitelikte öğretmenin yetişmesi hepsi öğretmenin görev ve rolleri arasında diyebiliriz. Öğretmenin genel hedefi topluma yararlı bireyler yetiştirmek olmalı.”

Araştırma sonuçları değişen dünya koşulları bağlamında bir öğretmenin özellikle rehber ve yol gösterici olma ve öğrencilere bir örnek teşkil etme hususunda büyük bir görevinin olduğu hususuna değinmişlerdir. Öğretmen bu görevi yerine getirirken, ayrıca topluma hizmet ettiği hususunda da bir farkındalığa sahip olmalıdır.

Disiplin Alanı Yeterlikleri

Çalışma katılımcıların büyük bir çoğunluğunun öğretmenin alan bilgisi yeterliğine sahip olması, yani öğreteceği konu ya da disiplin alanını iyi bilmesi hususunda ortak görüşte oldukları görülmektedir. Bir öğretmenin alan bilgisine sahip olmanın gerekliliği konusunda hemfikir olan katılımcılar, bu bilginin güncel olması ve öğretilen bu bilginin nasıl aktarılacağına biliniyor olması anlamında özel bir vurgu yapmışlardır. Aşağıda katılımcıların bu husustaki görüş ve düşüncelerine yer verilmiştir:

P: “Şimdi o konularda üniversitelerden donanımlı geliyorlar ben onu kızımдан görüyorum, şimdi önemli olan o bilgiyi nasıl vereceğini bilmesi yani kimileri çok donanımlıdır, çok bilgisi vardır ama o bilgiyi yansıtamaz, ama kimileri de az bilgisi ile ağzının içine baktırır.”

M: “Bir kere öğretmen olabilmek için üç temel yeterlilik var biliyorsunuz 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda bunlar tanımlanmış; genel kültür bilgisi, özel alan bilgisi ve bunun yanında da meslek bilgisi olması gerekiyor. Alan bilgisi o branşta öğretmen olacaksa o alana bir kere hâkim olması gerekiyor. Temel yeterliliklerine hâkim olması gerekiyor. Günümüzde de bilginin hızı çok fazla olduğu için öğretmenin günceli de yakalaması gerekiyor yani mezun olduğu hizmet öncesi eğitim aldığı bilgilerle yetinmemeli sık sık hizmet içi eğitimlere katılıp eğitim alanında da branşında da güncellikleri takip edebilmeli.”

M: “İdareci olarak baktığımda çok nadir öğretmende alanıyla ilgili yetersizlik gördüm. Bilgiden ziyade bilgiyi veriş şekli ile ilgili sıkıntılar var. İletişim alanında bir eğitim verilmesi gerekiyor. Aktarmada sıkıntı var.”

T: “Anlatması gerekenin en az 10 katını bilmeli. Yani üniversitede öğrenci şunu düşünüyor aman bunu lisede anlatmayacağım ki ben aruz ölçüsü anlatmayacağım neden öğreniyorum. Hayır aruzun o ritim unsurunu bilmeden öğrenemezsin. Anlattığını, anlatacağın kadarını öğrenemezsin o zaman senin kitaptan farkın olmaz çocuk kitabı da videoyu da açar öğrenir sende en az on katı olmalı ki sen bir şey öğretebilesin diye düşünüyorum.”

A: “Alan bilgisine, mesleğe ilişkin kavram, ilke, yöntem ve teknikleri, kanunları, kuralları iyi bilmesi gerekiyor. Günlük hayatla ilişkisini kurabilmesi lazım bir şeye sahip olması gerekiyor ki öğrenci üretebilsin yani özetle alana ilişkin kavram, ilke, yöntem ve tekniklerini bilecek, bunların günlük hayatla ilişkisini kurabilmesi lazım. Kurduktan sonra da öğrenciye bunları aktarabilmesi gerekiyor. Genel anlamda alana ilişkin özellikleri bu şekilde olması gerekiyor.”

Ö: “Tamam biz bilgiyi biliyoruz ama bir insana nasıl yaklaşacağımızı bilirsek bu da çocuk için geçerli neyi nasıl vereceğimizi bilirsek vereceğimiz ya da verdiğimiz bir bilgiden sonra onu başarılı olarak görebiliriz. Yani ben gerçekten bu bilgiyi verdim bu bilgiyi aldı diyebiliriz.”

A: “Yani bilmekle öğretmek farklı şeyler çok iyi teorik bilgiye sahip olabilirsiniz ama öğrenciye tanımaya yönelik pedagojik bilginiz ya da eğitim bilimlerinin gerektirdiği öğrenme öğretme yeterliliklerine sahip değilseniz bunları uygulamaya yansıtmanız mümkün değil dolayısıyla pedagojik bilginiz de tam olmalı alan bilginiz de tam olmalı ve bunları çok iyi harmanlamanız gerekiyor.”

Katılımcıların çoğu alan bilgisi yeterliliğine vurgu yaparken, bunun tek başına yeterli olmayacağını, bir öğretmenin bir konuyu nasıl öğreteceğini de bilmesi gerektiğine yönelik birtakım görüşlere sahip olmaları dikkat çekicidir. Bu anlamda alan bilgisi ve pedagoji yani eğitim ve öğretim süreçlerine yönelik bilgi alanlarının sentezlenmesine yönelik bir bakış açısının sunulduğu da söylenebilir. Katılımcılara göre bir öğretmenin alanına yönelik bilgiyi öğrencilere aktarırken gerçek yaşamla ilişkilendirmesi ve öğrenciye nasıl yaklaşacağını ve onunla nasıl iletişim kuracağını da özellikle bilmesi gerekmektedir.

Öğrenen Özelliklerini Bilme ve Öğrencileri Tanıma Yeterliği

Katılımcıların çoğu bir öğretmenin öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve sosyokültürel bağlamda özelliklerini bilmesi, onların bu özelliklerini iyi tanınması ve aldığı kararlarda ve uygulamalarda ona göre hareket etmesine yönelik bir vurgu yapmışlardır. Farklı paydaş grubunda dahil olan katılımcıların birtakım görüşleri aşağıda sunulduğu gibidir:

A: “Öğrenciyi -tabii ben sınıf öğretmenliği kökenli olduğum için- ailesi dahil olmak üzere tüm özelliklerini bilmesi gerekiyor. Gelişim özelliklerini bilmesi gerekiyor. Bireysel farklılıklarını bilmesi gerekiyor. Öğreteceği derslerle ilgili öğrencinin düşüncesini bilmesi gerekiyor. Derse yönelik tutumunu bilmesi gerekiyor yani onu çok yakinen tanıması gerekiyor ki o öğrencide başarıyı sağlayabilsin.”

A: “Öncelikle öğrenciyi çok iyi tanıması gerekiyor bilişsel özelliklerini bilmesi gerekiyor. Öğrenmeye hazırbulunmuşluğunu bilmesi gerekiyor. Öğretim ilkelerini bilmesi gerekiyor. Dolayısıyla bunları da uygulamaya koyması gerekiyor öğretmenin.”

T: “Yani bizim hep meslek lisesi olduğu için farklı. Bizim öğrenci yapımız bir kere çevreyi çok iyi tanımamız gerekiyor, gelen öğrencilerin alt kültürlerini çok iyi bilmeniz gerek yani her şeyi anlatamıyor olabilirsiniz bize çok doğal normal gelen bir şey için çevrede ya da farklı bir çevredeki varoş bölgelerine de çok çalıştım ben orası çok farklı gelen çocukların aile yapıları çok farklı olur bilinmeli. Öğrencinin ve ailenin bu kişisel sorunlarını çok iyi bilmek lazım öğrencinin her biri ayrı hikâye inan ki öyle yani.”

P: “Öğrencinin ailesini, içinde bulunduğu sosyal çevreyi gelenek göreneklerini ekonomik durumunu ailesini içinde yaşadığı sosyal kültürü iyi bilmesi gerekiyor. Aile için öğrencinin içinden geldiği toplum için önemli olan değerler nedir, onları da iyi tanımamız gerekiyor.”

M: “Tabii şimdi mahalle örneği verdim ama bunun Karadeniz’i İç Anadolu’su, doğusu var. Her bölgenin yapısı farklı. Özellikle aile yapıları farklı bu açıdan öğretmenin bulunduğu yeri tanıması çok önemli. Daha önce de bahsettiğim gibi aile yapısını çok iyi bilecek, sokağın mahallenin kültürünü çok iyi bilecek. Öğrenciyi tanımaktan çekinmeyecek onunla yakın olacak.”

Ö: “Pedagojik deyince tabii aklımıza ilk gelen çocuğun gelişim özelliklerini bilmek geliyor pedagoji bu demek.”

Ö: “Çocukların neyi nasıl öğrendiklerini bilmek bilgiyi yaş grubuna göre şekillendirmek gerekir yoksa anlamazlar çocuklar, bunu bilmek içinde pedagojik bilgiye sahip olmak gerekir.”

Katılımcıların çoğunun öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri arasında için öğrenciyi ve özelliklerini her yönden tanıma ve bilmeyi ön planda tutarken, bu tanıma durumunu kendi eğitsel amaçları doğrultusunda nasıl kullanabileceklerini de bilmesi gerektiğini belirttiklerini söylemek mümkündür.

Genel Pedagojik Yeterlikler

Alan bilgisi ilişkin yetkinliğin önemli olduğuna ilişkin edinilen görüşlerine ek olarak belirttikleri ve yukarıda kısaca ifade edilen bir konuyu nasıl öğreteceğini ve aktaracağını bilmek ile ilgili olan genel pedagojik yeterlilikler konusunda da katılımcılarımızın benzer düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların genel olarak, planlama yapmayı öğretim sürecini ve ortamını yapılandırmayı, eğitim sürecinde farklı yöntem ve teknikleri biliyor olmayı öğretmenlik becerilerinin içerisinde önemsedikleri görülmektedir. Katılımcıların bu tema altında belirlenmiş olan bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

A: “Eğitim Bilimlerinin gerektirdiği sınıf yönetimi, öğretimi tasarlama becerisi, öğrenme öğretme sürecini tasarlama becerisi bunların hepsine sahip olması gerekiyor. Şimdiki çocukların hepsi neredeyse doğduğu andan itibaren teknolojiyle iç

içe yaşayan çocuklar dolayısıyla dersi ilgiyi çekebilmek için bunlara teknolojiyi nasıl işe koşacağını bilmesi gerekiyor. İnterneti etkin kullanması gerekiyor. Öğrencilerin de bunu etkin şekilde kullanacak biçimde öğretim tasarımı yapması gerekiyor. Güncel olan proje tabanlı öğrenme, probleme dayalı öğrenme gibi yaklaşımları da işe koşması gerekiyor. Bütün bunları bilmesi öğretmen için olmazsa olmaz şeyler.”

M: *“Aslında onun içinde pedagojik olarak öğretim yöntem ve tekniklerini doğru kullanabilme, teknoloji ve öğrenme sürecini entegre edebilme ve bireysel yeterliliklerini iyi tanıma.”*

A: *“Bilirsin somut işlemler döneminde matematiği somutlaştırmalısın biliyorsun bunu ama uygulamıyorsan bir anlamı yok, hem bilmelisin hem de bunu uygulamalısın.”*

T: *“Öğrenme ortamını düzenlemeli, yöntem teknikleri bilmeli öğrencileri motive etmeli ve dersin akışını sağlamalı ve bunların hepsini kazanıma uygun planlayarak yapmalı.”*

Ö: *“Yeni yöntem ve teknikleri öğreniyoruz, her konu aynı şekilde anlatılmaz farklı farklı yöntemler bilmek gerekiyor.”*

Özetle, katılımcıların alan bilgisi yeterliliklerinde bilginin aktarımı ve öğrenci tanıma tabanına dayanan pedagojik yeterliliklere ek olarak, bir öğretmenin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği temel eğitsel yani yöntemler bilgisi, materyal tasarımı ve desteğini kullanma, plan yapma gibi pedagojik becerilerle donatılması gerektiğine dair de bir görüşü savundukları söylenebilir. Bu becerilere ek olarak teknoloji destekli ders tasarımı yapma ve teknolojiyi pedagojik amaçlı kullanabilme becerisinden de sıklıkla bahsedilmiştir.

Sosyal ve İletişimsel Yeterlilikler

Katılımcılar öğretmenlerin sosyal ilişkilerinde başarılı olmak adına kişilerarası diyalog kurma ve iletişim becerilerine sahip olması hususunda bir takım ortak görüşlere sahiptirler. Farklı paydaş gruplarına dahil katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

M: *“Bir kere öğretmenin sosyal ve kişilerarası zekâsı baskın olmalı. Öğretmenin sosyal ve iletişim becerileri toplum ortalamasının üstünde olmalı çünkü rol model özelliği tartışılmaz. Öğretmen her düzeydeki insanla sağlıklı bir iletişim kurabilmeli önce. Eğitim öğretim hizmeti verdiği öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim çağının özelliklerini iyi bilmeli, o özellikleri dikkate alarak öğrencilerle sağlıklı bir iletişim kurmalıdır. Sosyal yönü de kuvvetli olmalıdır. Birkaç hobisinin olması gerektiğini düşünüyorum ki öğrencilere de bu alanda doğru hobilere doğru spor sanat ve kültürel faaliyetlere de yönlendirebilsin. Öğretmen sinemaya, tiyatroya gitmeli hayatında en az birkaç defa baleye gitmeli ki bu kavramlar geçtiğinde bir fikir sahibi olabilsin.”*

M: *“Öğretmen de bir müdür yardımcısı gibi, bir müdür gibi bu alandaki sorumlulukları ve hakları bilirse kendi yöneticiliğindeki iletişimlerini de sağlıklı olabilir. Bu da onun daha olumlu bir iklimde daha rahat daha iyi sosyal iletişimlerini geliştirebileceği bir çalışma ortamı sağlar. Böylelikle de öğrencilere daha faydalı olur.”*

M: *“Önümüzdeki yıllarda da belli başlı beceriler ön planda yaratıcılık becerisi, iletişim becerisi, takım çalışmasına uyum, sosyal beceriler yaşam becerileri diyoruz kısacası bunlar ön planda. Gelecek nesillerde bunlar aranyorsa öğretmenim özellikle bunlara sahip olması gerekiyor. Yani iletişim becerisine sahip olmayan bir öğretmen alanında ne kadar yetkin olursa olsun pedagojik formasyonu, genel kültürü ne kadar*

iyi olursa olsun öğrencilerle sağlıklı iletişim kuramadıktan sonra bu bilgilerin de bir anlamı olmayacaktır.”

M: “Bu yüzden iletişim becerisi sosyal beceriler ve empati becerisi çok önemli tüm bunların içinde çünkü hitap ettiği kısım sadece öğrenciler değil bu işin bir de veli ayağı var, yönetim ayağı var diğer öğretmen arkadaşlarıyla da iletişim kuracak o yüzden çok yönlü empati kurabilme yeterliliğine de sahip olması gerekir.”

A: “Bence öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmazı. İyi sosyal becerilere sahip olmalı ve iletişim becerilerine sahip olması gerekiyor ama sadece bu öğrencileriyle değil bütün paydaşlarıyla aynı olması gerekiyor. Yani birlikte çalıştığı arkadaşlarıyla da bu becerileri ortaya koyması gerekiyor, yöneticileriyle de velileriyle de ve öğretmen küçük yerlerde, diyeyim hem devleti temsil eden kişi, aynı zamanda da okulun yakın çevresindeki paydaşların yetişmesinde de çok önemli. Dolayısıyla ben köylerde öğretmenlik yapmış birisi olarak söyleyebilirim, biz birleştirilmiş sınıf okuturken 3 arkadaşlık ve çalıştığımız köy de doğudan göç almış bir köydü, insanlar bize saygı gösterip yemeğe çağırırlardı.”

P: “Sosyal beceriler yani bunların içerisinde bir kere iletişim becerisi en önemli diye düşünüyorum ben takım çalışması iş birliği bu konuda oldukça iyi durumda olması lazım liderlik ve girişimcilik becerilerinde etik değerler çok önemli bir öğretmen için.”

T: “Sosyal ve işitsel olarak en az- ama altını çize çize söylüyorum- en az halkla ilişkiler uzmanı kadar iyi bir iletişim becerisi olmalı çünkü aynı anda, kendi branşım için söylüyorum, öğretmen oldum 14-18 yaş direkt muhatabınız ama yetmiyor onların velileriyle de muhatap oluyorsunuz ve veliler her okula göre farklı yelpazeden geliyor. Yani onlarla iletişim kurabilecek becerilere sahip olmalı.”

A: “Sosyal ve iletişim becerileri üst düzeyde olmalı. Bunların hepsi bir bütün gerçekten biri, olmadı mı zincir bozuluyor. Kötü iletişim becerilerine sahip birisi öğretim yapamaz pedagojik becerilerin temeli zaten iletişim.”

Ö: “İnsan ilişkilerinde iletişim çok önemli öğretmen çocukla nasıl iletişime geçeceğini bilmeli çocuğu önemseniz onunla iletişime geçecek bir yol bulursunuz. Bu yüzden ne kadar sosyal biriyseniz o kadar iyi bir öğretmen olursunuz, aslında çünkü çok insan tanımak çok çocuğu tanımak gibidir.”

Ö: “Biz mesela kendi hocalarımızdan da öyle görüyoruz, bizimle iletişim kuramayan hocalarımız var, ben her çocukla iletişim kurmak isterim kuramıyorsam bir yolunu bulmaya çalışırım. Sosyal beceriler sadece çok insan tanımak değil insanlarla iyi ilişkiler kurabilmek önemli. Bunu tabi çocukla da yapabilmek gerek.”

Her farklı paydaş grubundaki katılımcıların öğretmenlerin sosyal ve iletişim becerilerinin çok önemli olduğu bu becerilerin geliştirilmesi gerektiği konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Politika düzenleyici paydaş grubu için sosyal becerinin önemi takım çalışması, etik davranışlar ve liderlik gibi özellikler açısından değerlendirilirken, müdür ve akademisyenler için öğrenci, aile ve yakın çevre ile kurulan ilişkilerin daha çok vurgulandığı görülmektedir. Öğretmen ve öğrenciler için ise sosyal becerilerin her yaş grubu öğrenciye hitap edebilmek, öğrenci ile iletişim kanallarını kolaylıkla kurabilmek için önemli olduğunun vurgulandığı söylenebilir.

Teknoloji ve Çağ Yeterlilikleri

Katılımcılar sosyal ve iletişim becerilerine sahip olmanın yanı sıra yeni çağın, değişen dünya ve yaşam koşullarının getirdiği bilgi ve beceri alanları hususunda ortak noktalara değindikleri görülmektedir. Teknoloji ile değişen ve gelişen yeni ve güncel dünyaya ayak uydurabilmek için katılımcılarca ileri sürülen görüşlerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

M: “Bir defa teknolojiyi iyi kullanabilmeli, akıllı tahta, bilgisayar, hatta bence daha şey gelecek cep telefonlarına indi bilginin paylaşım şeyi. Ülkemizde teknoloji özellikle bilgisayar ve cep telefonu olayı sonradan girdiği için bir çağ bunu yakalayamadı. Sonra da bir de buna ayak uydurmak istemeyenler var. Bence öğretmenlik mesleğine devam etmek istiyorsa ona ilk önce ayak uydurması gerekiyor. Bunun dışında başka ne olabilir bir de kuşakla değişiyor şimdi hangi kuşaktayız alfa kuşağı mı diyorlar her kuşak farklı özellikler getiriyor bunları bilip ona göre davranmak gerekiyor.”

A: “Şimdiki çocukların hepsi neredeyse doğduğu andan itibaren teknolojiyle iç içe yaşayan çocuklar dolayısıyla dersi ilgiyi çekebilmek için bunlara teknolojiyi nasıl işe koşacağını bilmesi gerekiyor. İnterneti etkin kullanması gerekiyor. Öğrencilerin de bunu etkin şekilde kullanacakları biçimde öğretim tasarımı yapması gerekiyor. Güncel olan proje tabanlı öğrenme, probleme dayalı öğrenme gibi yaklaşımları da işe koşması gerekiyor. Bütün bunları bilmesi, öğretmen için olmazsa olmaz şeyler.”

A: “Öğrencilerin öğrenmelerinde eleştirel düşünme yaratıcılık problem çözme gibi becerileri ve yaşamında uygulamaya koyacağı becerileri kazanmasında, yaşam becerileri kazanmasında özyönetim gibi, kendini iyi yönetme, iyi planlama gibi başarıya odaklanmaya yönelik becerilere sahip olacak ki öğretmen öğrencilere yansıtılsın. Aynı zamanda bilgi iletişim teknolojileri okur yazarı medya okur yazarı olacak teknolojiyi iyi kullanacak ve öğretmenin de akademik motivasyonu yüksek olacak ve işini gerçekten sevmesi gerekiyor öğretmenin yani istenen 21. yüzyıl becerilerini gerçekleştirebilmesi için öğretmenin de mesleğini sevmesi işini iyi yapması gerekiyor ama aynı zamanda da çeşitli şekillerde sınıflandırılan 21. yüzyıl becerilerine de kendisinin de sahip olması gerekiyor.”

T: “Teknolojiyi iyi kullanıyor olması lazım hem sosyal ilişkiler hem de teknoloji yani bizde hala benim açıp da Word sayfasını yazamayan öğretmen var, 30 yıllık neredeyse, bu değil artık. Teknolojiyle dünyadaki gelişmeleri de bunları çok iyi takip etmesi lazım bana göre dünyadaki gelişmeler oluşumlar nasıl çok farklı çocukların psikolojik olarak teknolojiyi ve yanlış kullanmaları da var ya onların hepsini biliyor olması. Bana göre yeni teknolojiyi iyi kullanmak önemli, dünyayı da bu ülke de iyi bilirsiniz, çocukları da ona göre yönlendirebilirsiniz yine altında bu var bence doğru. Yani klasik öğretmenlik bitti ben anlattım çıktım sen de bunu ezberle de gel bitti artık çünkü çok fazla alıcı var artık televizyon var internet var bilginin tek yolu öğretmen değil.”

T: “Öğretmenler yeni meslekler robotik, programlama eğitimlerine tabii tutulabilir bunlar her an değişebilir çünkü gelişme hızımız çok arttı. 50 yılda alamadığımızı on yılda aldık işte o dünyaya ayak uydurmanın yöntemi öğretmenlerden geçiyor. Misal bir telefonu alırsın beş yıl hiç güncellemeden kullanırsın beş yılın sonunda güncelleyemezsin her üç ayda bir güncellersen ancak beş yıl kullanabilirsin öğretmen de aynı buna benziyor.”

T: “Teknoloji çağındayız tabii ki en önemlisi üç yaşındaki çocuk da 80 yaşındaki insan da bundan faydalanabiliyor ama mesela okullarda laboratuvarımız yok benim okuduğum yıllarda doğuda okumama rağmen okullarda laboratuvarlar vardı. Neyin

teknolojisinden bahsediyoruz, çok temelde eksiklerimiz var. İmkân güçlüğü var bu yerde ilk önce bunlar düzeltilmeli olmaz bu şekilde her şeyde mahrum bir alan yaratıyoruz. Bu şekilde dünyayla nasıl yarışabiliriz siz söyleyin.”

T: “Teknolojiyi etkin kullanmalı medyayı sosyal medyayı takip etmeli onların dilinden konuşabilmek anlaşabilmek için. Esnek olmalı yeni çıkan şeyleri takip etmeli bunda medyayı etkin kullanmak önemli bir faktör. Yalnızca kötü yönleri yok, teknolojinin güzel yanları alınıp eğitim ortamına katılmalı.”

P: “Önce öğretmenin teknolojik gelişmeye ayak uydurması şart. Mesela ben yıllar gereği çok eski görünüyorum ama Türkiye’de bilgisayarı ilk kullanan öğretmenlerden biriyim. Eskiden biz tepegözle anlatırdık asetatlarla hala eskileri kıyamadığım sakladıklarım vardır. Daha sonra işte projeksiyonlar mesela benim harici belleğim ben iddia ediyorum bilgisayar öğretmenlerinde bile yoktur. (Çekmecesinden harici belleğini çıkarıp gösterdi). Üç dört tane 16 GB’lık, 32 GB’lık şeylerim vardır bu 1 GB’lık belleğimdir, yaptığım tüm çalışmaları stoklarım çünkü emeğe önem veririm. Arşiv önemli birikim önemli bu yüzden öğretmenlerin teknolojiyi iyi kullanmalı çocukların gerisinde kalmamaları gerekiyor. Öğretmenlik öyle bir şey ki öğrenci öğretmenin bilgi eksikliğinden onun beceriksizliğinden öyle bir algı oluşmamalı oluştursa öğretmenin öğrencinin gözünde değeri düşer.”

P: “Bizim uzak hedeflerimiz ve eğitim hedeflerimiz olmalı şimdi bizim eğitim olarak MEB 2023 hedeflerimiz var. Bunu gerçekleştirmemiz lazım bu da teknolojiyle gerçekleşir. Bide endüstri dört sıfır modeli var biliyorsun, bunu gerçekleştirmek için kendini geliştirmek toparlayıcı olmamız lazım kendinizi geliştirirsek bir öğretmen olarak mutlaka öğrencilere böyle yansır. Çünkü dünyanın her yerinde en modern öğretmendir.”

Ö: “Artık elimizin altında araçlar var teknoloji ile sağlayabiliriz bazı bilgileri aktarmak için eğitim ortamını teknoloji ile birleştirmek gerekir. Yani şey mesela denizi Kars’taki çocuğa anlatmak için videolar izletebiliriz. O ortamdaymış gibi hissedeceği oyunlar var artık 3 boyutlu şeyler var.”

Katılımcıların teknolojinin ve dijital çağın gerekliliklerinin yanı sıra, yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi bir takım bilişsel olmayan becerilerin de önemli olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Özellikle akademisyenlerden edinilen nitel veriler bağlamında, öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ve değişen dünya şartları bağlamında gerek duyulan bir takım bilişsel olmayan ama bilişsel alanının geliştirilmesini destekleyen yaşam becerilerine sahip olmalarının gerekliliğine ilişkin özel bir vurgu yapıldığı görülmektedir.

Sistem ve Mevzuat Bilgisi

Katılımcılar bir diğer öğretmen yeterlik alanı olarak öğretmenlerin eğitim sisteminin işleyişi hakkında yönetmelik ve mevzuat bilme gereksinimlerinin olduğunu yanı sıra ayrıca bu dokümanlarda da açıkça ifade edildiği üzere Türk eğitim sisteminin genel amaçlarına ve bir takım özel disiplinlerin ya da okul türlerinin özelliklerine yönelik mevzuatsal anlamda bilgi sahibi olmalarının da önemine vurgu yapmışlardır. Bu hususta bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulduğu gibidir:

M: “Türkiye’de öğretmenin bir de memur rolü var Milli Eğitimde çalıştığı. Bunun beraberinde getirdiği hak ve sorumluluklar var, bunları çok iyi bilmeli. Öğretmen kendi atanma koşullarını bunların çerçevesini çizen kanun yönetmelik ve genelgeleri çok iyi bilmeli. Bir kere kendisi öğretmen olarak hak ödev arası dengeyi çok iyi

kurabilmeli diye düşünüyorum. Biliyorsunuz bizde hak ararken sorumlulukları da yerine getirebiliyor olmak çok önemli. Tabii ki öğretmen bu noktada hak ve sorumluluklarını bilirse burada yönetim işleyişini de çok iyi bilmeli. Çünkü her öğretmen milli eğitimde bir yönetici adaydır.”

M: *“Bir defa hedefleri bilmeli. Yani eğitim sistemimizde örneğin meslek lisesine giden bir öğrenciyi nereye götürmek istiyor ya da hangi amaçla eğitim vermek istiyor, fen lisesine giden öğrenci hangi alanda eğitim vermek istiyor hedeflerle ulaşılması gereken noktayı bilmesi gerekiyor.”*

M: *“Öğretmen bir kere Türk Eğitim Sisteminin genel amaçlarını temel ilkelerini oldukça iyi bilmeli kendi mevcut hangi dersin öğretmeniye o dersin programını çok iyi bilmeli hangi öğretim düzeyindeyse verilecekse ilkökul ortaokul lise veya okul öncesi bu kurumun içinde bulunduğu amaçlarını oldukça iyi bilmeli bir de ulusal eğitim politikalarına katkıda bulunacak değişik raporlar ve araştırmaların içinde bulunması gerekiyor.”*

M: *“Yönetmelikleri bilmesi lazım. Meslekte öğretmenlikte çok önemli haklarını sorumluluklarını bildiriyor. Gerçi çok fazla değişiyor yönetmelikler ama onun da takipte olması gerekiyor. Uygulaması gerekiyor.”*

T: *“MEB’i iyi takip etmesi lazım. Gerçi sürekli değişiyor ne yapacağını bilmiyor insan ama takip önemli. Yeni çıkan şeyleri sınıfına uygulaması gerekiyor. Hedeflere göre eğitim yapmalı bu çok önemli. Kafasına göre davranamaz. Okul idaresinden de bu konularda yardım alabilir.”*

Ö: *“Biz mezun olurken seneye mezun olacağız ama hiçbir şey bilmiyoruz eğitim sistemi hakkında çok zorlanacağımız yaparak öğreneceğimiz bir durum.”*

Ö: *“Aslında bu konuda burada bize biraz eğitim veriyorlar ama ezbere biraz öğreniyoruz, uygulamaya yönelik olsaydı burada aldığımız eğitim daha iyi öğrenirdik, çıktığımızda bunların nasıl uygulanacağını pek bilmiyoruz.”*

Katılımcılardan müdürler, politikacılar mevzuat yönetmelik ve kanunları bilmenin öğretmenin özlük haklarını ve sorumluluklarını bilmesinin önemli olduğunu vurgularken bu konuların çok hızlı değişmesinden ve buna ayak uydurmanın zorluklarından da bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin ise daha çok eğitim programlarını ve MEB hedeflerini kazanımlarını ele aldıkları görülürken, çalışmanın öğrenci katılımcılarının bu konuda bilgilerinin az ve kısıtlı olduğunu ya da bilgi sahibi olmadıklarını belirttikleri görülmektedir.

21. Yüzyıl Öğretmen Bilgi ve Yeterlik Alanlarının Önem Sırasına Göre Sıralanması

Yukarda da belirtildiği üzere yarı yapılandırılmış görüşme formlarının çözümlenmesi neticesinde elde edilmiş olan veriler, araştırmacılar tarafından en sık tekrar eden uzlaşma alanlarını tespit edilmesi bağlamında değerlendirilmiş, gerektiğinde öğretmenlik bilgisi ve öğretmenlik yeterlikleri hakkında alan yazında var olan mevcut kuramsal ve kavramsal bilgiler ile ilişkilendirilmiştir. Bu noktada, daha önce de ifade edildiği üzere araştırmacılarca tespit edilen sekiz adet nihai bir yeterlik alan ve özellikleri listesi oluşturularak, bu son turda yer alan sıralama ölçeği olarak uygulanmıştır.

Tablo 3’ün ilk bölümünde yer alan frekans matrisinde, öğretmen özellikleri/becerileri uyarıcılarının sütunlarda, her bir uyarıcının da kaçınıcı sırada belirlendiğine ilişkin frekans değerleri de satırlarda yer almaktadır. Örneğin; S1 uyarıcısı olan “Öğrenciye bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma konusunda rehberlik edebilme” özelliğinin sekizinci sırada olduğunu

ifade eden sıfır (0), birinci sırada olduğunu ifade eden ise 11 kişi bulunmaktadır. Tablonun ikinci bölümünde yer alan frekans matrisi için aşağıdaki eşitlikten yararlanılarak her bir uyarıcı için yeni frekans değerleri hesaplanmıştır (Bknz. Turgut & Baykul, 1992, s. 148).

$$n(s_{ji} > s_{ki}) = f_{ji} \cdot (f_{k<i} + 1/2 \cdot f_{ki})$$

Elde edilen yeni frekans matrisinin ardından, tüm frekans değerleri, veri toplanan birey sayısı olan 34'ün karesi 1156'ya bölünerek oranlar matrisi ve ardından bu değerlere karşılık gelen birim normal sapmalar matrisi oluşturulmuştur. Her bir uyarıcı için elde edilen birim normal sapma değerlerinin ortalaması (z_{jort}) elde edilerek, bu değerlerin en küçüğü olan -0.534 değeri tüm z_{jort} değerlerinden çıkarılarak Tablo 3'ün en son satırında yer alan, her bir uyarıcının standart değeri (s_j) elde edilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen özellikleri/becerileri uyarıcılarının sıralama yargılarına göre ölçeklendirilmesi

		Öğretmen Özellikleri/Becerileri							
		r_i	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Frekans Matrisi	8	0	4	2	1	1	3	0	23
	7	3	1	8	1	2	9	7	3
	6	3	5	3	2	11	4	5	1
	5	3	3	4	3	3	9	8	1
	4	2	3	8	8	3	6	4	0
	3	4	7	3	7	4	3	4	2
	2	8	7	3	6	3	0	5	2
	1	11	4	3	6	7	0	1	2
Frekans Matrisi	S1	*							
	S2	414,5	*						
	S3	317	563,5	*					
	S4	489	729,5	800,5	*				
	S5	413,5	669	669,5	452	*			
	S6	198	467,5	443,5	198	370	*		
	S7	308,5	589,5	589,5	343,5	500,5	732,5	*	
	S8	137,5	257,5	244,5	173,5	197,5	852,5	216	
Oranlar Matrisi	S1	*							
	S2	0,359	*						
	S3	0,274	0,487	*					
	S4	0,423	0,631	0,692	*				
	S5	0,358	0,579	0,579	0,391	*			
	S6	0,171	0,404	0,384	0,171	0,32	*		
	S7	0,267	0,51	0,51	0,297	0,433	0,634	*	
	S8	0,119	0,223	0,212	0,15	0,171	0,737	0,187	
Birim Normal Sapmalar Matrisi	S1	0	0,362	0,600	0,194	0,365	0,949	0,622	1,180
	S2	-0,362	0,000	0,031	-0,335	-0,199	0,242	-0,025	0,763
	S3	-0,600	-0,031	0,000	-0,503	-0,200	0,296	-0,025	0,801
	S4	-0,194	0,335	0,503	0,000	0,277	0,949	0,533	1,036
	S5	-0,365	0,199	0,200	-0,277	0,000	0,468	0,169	0,951
	S6	-0,949	-0,242	-0,296	-0,949	-0,468	0,000	-0,342	-0,636
	S7	-0,622	0,025	0,025	-0,533	-0,169	0,342	0,000	0,890

	S8	-1,180	-0,763	-0,801	-1,036	-0,951	0,636	-0,890	0,000
$\sum Z_j$		-4,273	-0,116	0,262	-3,438	-1,344	3,881	0,043	4,985
Z_{jort}		-0,534	-0,014	0,033	-0,430	-0,168	0,485	0,005	0,623
S_j		0,000	0,520	0,567	0,104	0,366	1,019	0,539	1,157

Tablo 3'ün en son satırında yer alan her bir uyarıcının standart değerine (s_j) göre 34 bireyin sıralama sonuçlarına bakıldığında "S1. Öğrenciye bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma konusunda rehberlik edebilme" özelliği birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Bu özelliği, ikinci sırada "S4. Öğrencilerin özellikleri (kişisel, sosyal, gelişimsel vb.) hakkında bilgiye sahip olma", üçüncü sırada "S5. Kişilerarası iletişim becerisine sahip olma", dördüncü sırada "S2. Kendi disiplin alanı ile ilgili bilgiye sahip olma", beşinci sırada "S7. Sınıf yönetimi becerilerine sahip olma", altıncı sırada "S3. Alanının öğretimine özgü öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilme" ve yedinci sırada "S6. Teknolojik bilgi ve becerisini eğitim öğretim sürecine entegre edebilme" izlemektedir. En son sırada ise "S8. Eğitim sistemi ve mesleği ile ilgili kanun, yüyük ve yönerge gibi mevzuatsal belgeler hakkında bilgi sahibi olma" özelliği yer almıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmaya ait nicel ve nitel bulgular birlikte incelendiğinde, özet bir ifade ile 21. yüzyıl öğretmenlerine yönelik beklentilerin ve olması gereken yeterlik alanlarının en fazla sosyal ve iletişim becerileri alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Benzer bir şekilde, Ertuğrul'a (2011) göre öğrencileri ile iyi iletişim kuran, onların özelliklerini bilen, öğrencilerini sadece okul koşulları bağlamında değil okul dışında da takip eden, belirli sorunları olan öğrencilerini izleyen, bir nevi onlara rehberlik ve danışmanlık eden öğretmenlerin bu özellikleri ideal ve tercih edilen öğretmenlerin özellikleridir. Araştırma bulgularında, ideal öğretmen rolünün ve en önemli yeterlik alanının rehber ve yol gösterici olma olduğuna yönelik görüşlere sıklıkla yer verilmektedir. Bu bulgu kısaca 21.yüzyıl öğretmenlerinin ilerlemeci eğitim felsefesi ışığında yetiştirilmelerini ve kendi öğretmenlik kariyerlerinde de bu felsefenin uygulanması ve takip edilmesi konusunda farkındalık geliştirmeleri gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Sıralama formunun ölçeklendirilmesi ile ilgili nicel verilere dayalı analizler bu formu yanıtlayan tüm paydaş gruplarına dahil katılımcılarının istikrarlı bir şekilde öğretmenin rehber olma rolünün önemini ve bu konudaki yeterliğinin 21.yüzyıl öğretmeninde aranması gereken en önemli özellik olduğunu ortaya koymuştur. Öyle ki, öğretmenler öğretecekleri alanın uzmanı olmanın dışında, o alana yönelik bilgileri nasıl edinecekleri konusunda da öğrencilerine örnek olmalıdırlar. Bu bağlamda, öğretmenlerin çeşitli rol ve davranışları öğrencilerince dikkatle takip edilmektedir. O halde, öğretmen eğitiminde öğretmenlerin alanlarında uzman olmasına ve öğretecekleri konu alanına yönelik bilgiye sahip olmalarına önem verildiği kadar onların sosyal ve kişilerarası davranışlarına da önem verilmelidir. Öyle ki öğretmenlerin öğrencilerce gözlenen davranışları söyleyip anlattıklarından daha çok önem ve dikkat çekmektedir. Bu noktada, öğretmenlerin öğrencilerce oldukça ciddiye alınan birer rol model olduğu gerçeği unutulmamalıdır (Özsoy Yener, 2011). Sıralama ölçeğinde en çok önem verilen öğretmenlik yeterlik alanlarına bakıldığında, katılımcı grubundaki tüm paydaşlarca, rehberlik yeterliğine sahip olma özelliğini takiben, sırasıyla öğrenci özelliklerini bilme ve kişilerarası iletişim becerisine sahip olma gibi birtakım öğretmenin daha çok sosyal

davranış özellikleri ile ilişkilendirilebilecek yeterlik ve beceri alanlarının diğer daha teknik ya da pedagojik olarak isimlendirilmesi mümkün olan mesleki beceri ve yeterlik alanlarına kıyasla daha çok önemsendiği ve tercih edildiği görülmektedir. Bu bulgu 21. Yüzyıl becerilerinin alt bileşenleri arasında sıklıkla bahsedilen “öğrenme ve yenilik becerilerinin” ve sonrasında da “yaşam ve kariyer becerilerinin” (Partnership for 21st Century Skills, 2019) ön planda olduğu bir öğretmen yetiştirme sisteminin uygulanmasına yönelik bir gereksinim olduğu bağlamında yorumlanabilir (Anagün vd., 2016).

Bu çalışmaya ait nitel ve nicel verilerin birlikte yorumlanması yoluyla edinilen bulgulara bakıldığında, 21. yüzyıl öğrenenlerini yetiştirecek ve modern öğrenme ortamlarını düzenleyecek ideal bir öğretmenin, yukarıda belirtilen yenilik ve yaşam becerilerinden sonra ve daha az tercih edilecek biçimde öğreteceği disiplin alanı ile ilgili bilgiye sahip olması, sınıf yönetimi becerisine sahip olması ve alanının öğretimine özgü öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilme becerisine sahip olması gibi bir takım yeterliklere de sahip olması üzerinde durulduğu görülmektedir. Çalışmanın ikinci turundaki bireysel görüşmelerde çoğu katılımcı tarafından özellikle vurgulanmış olan alan bilgisi ve pedagojik alan bilgisi gibi özelliklerin ölçeklendirme çalışması sonucunda elde edilen veriler ışığında sıralama ve önem derecesi bağlamında sonraki sıralarda tercih edilmiş olması dikkat çekicidir. Bu bulgu ışığında, özellikle geleneksel ve alan uzmanı teknik öğretmen yetiştirmek gibi bir eğilimden vazgeçemediği sıklıkla dile getirilen ve eleştirilen Türkiye için, öğretmen eğitiminde bu eğilime verilen önemin tekrar gözden geçirilerek, farklı sosyal ve yaşam becerileri ile donatılmış bir öğretmen yetiştirme modeline geçilmesinin gerekliliği hususunda bir öneri yapılabilir.

Hem ikinci turdaki nitel görüşmelerin analizine ait sonuçlar hem de son turdaki ölçeklendirme çalışmasına dayalı araştırma bulguları bir öğretmenin eğitim sistemi ve mesleği ile ilgili kanun, tüzük ve yönerge gibi mevzuatsal belgeler hakkında bilgi sahibi olma hususundaki yetkinlik alanının daha önce de bahsedilmiş olan sosyal, kişilerarası ilişkiler ya da konu alanına yönelik uzmanlığa kıyasla daha az önemli olduğuna yönelik bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Bu bakış açısı özellikle, sıralama ölçeği formuna dayalı ölçeklendirme çalışmasına ait bulgularda, ilgili kanun, tüzük ve mevzuat hakkında bilgi sahibi olamaya yönelik yeterlik alanının en son sırada tercih edilmesi ile pekiştirilmiş ve dikkat çekici bir hal almıştır. Özellikle bu çalışmaya katılan öğretmen adayları da devam ettikleri yükseköğretim programlarında bu kapsamda ele alınan konuların ezbere olarak kendilerine öğretildiğini açık bir şekilde dile getirmişler ve bu gibi mevzuat ve yönetmelik bilgilerinin uygulama kapsamında edinilmesine ve öğretilmesine yönelik bir görüş bildirmişlerdir. Bu anlamda, bu tür içeriklerin öğretmenlik uygulaması gibi uygulama dersleri kapsamında verilmesi konusunda bir öneri geliştirmek mantıklı olacaktır.

Çalışma bulguları kapsamında teknolojik bilgilerini pedagoji bilgisi ile sentezlediği bir yeterlik alanına sahip olmakla ilgili bulgular son tur verileri bağlamında daha az önemsenen ve tercih sıralaması anlamında gerilerde yer alan bir özellik olarak ortaya konmuştur. Daha net bir ifade ile, bir öğretmenin teknolojik bilgi ve becerisini eğitim öğretim sürecine entegre edebilmesine yönelik bir bilgi ve yetkinliğe sahip olması, çalışmanın farklı paydaş gruplarına dahil olan katılımcılarınca ortak bir gözle değerlendirildiğinde, birinci ve ikinci turdaki nitel veriler kapsamında desteklendiği kadar rağbet görmemiştir. Bu bağlamda, katılımcılar alan yazında teknolojik pedagojik bilgi ya da bu bilginin özel bir disiplin alanının öğretimine uyarlanması bağlamında ifade edilmiş hali olan teknolojik pedagojik alan bilgisi gibi öğretmenlik bilgisi kategorilerinin veya yeterlik alanlarının diğer yeterliklerden rehberlik, sosyal ve kişilerarası ilişkiler ya da konu alanı bilgisi, pedagojik alan bilgisi ve öğrenen özelliklerini bilme gibi becerilerin edinilmiş olması takdirinde olmasa da olacak artı bir özellik olarak görüyor olabilirler. Bir başka deyişle, teknoloji desteği olmadan da diğer

yeterliklerin geliştirilmesi ile 21. yüzyıl öğretmenlerinin birer etkin öğretmen olabileceğini düşünüyor olabilirler.

Çalışma sonuçları bağlamında çalışmaya dahil olan Delphi panelist grubundaki farklı katılımcıların üzerinde hem fikir olduğu ve önem derecesi olarak ön sıralarda değer verdiği öğretmen yeterliklerinin MEB'in 2017'de güncel şeklini verdiği "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" çerçevesinde yer alan her üç yeterlik alanı ve onların alt alanları ile örtüştüğü görülmektedir. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri altındaki temel yeterlik alanlarından birisi olan "tutum ve değerler" altında yer alan *öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği* ve *kişisel gelişim* gibi alt yeterlik alanları bu çalışma bulguları bağlamında katılımcılarca en çok önem verilen öğretmenlik beceri alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, alan yazın desteğinin yanı sıra eğitim sistemimizde farklı deneyim ve yetkinliklere sahip paydaşların da destekleri ve görüşleri doğrultusunda bu çalışma bağlamında ortaya çıkan öğretmenlik yeterlik alanlarının MEB'in "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" çerçevesinde (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017) zaten bahsedilmiş olması ve mevcut çerçevenin yürürlükte olması ülkemizdeki öğretmen yetiştirme girişimleri hususunda umut vericidir. Fakat, bu alanlardan hangi yeterlik alanına daha çok ya da detaylı bir biçimde önem verilmesi anlamında bu çalışmaya dayalı sonuçların alan yazına katkı sunacağı ve MEB'in ve ülkemizde öğretmen yetiştirme ile ilgili ve sorumlu diğer kurumların da böyle bir öncelik ve önem sırasını göz önünde bulundurmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Daha önce de bahsedildiği üzere, YÖK değişen dünya şartları ve gelişmelere uyum sağlamak amacı ile 2018 yılında öğretmen yetiştirme programlarında bir güncelleme yapmış ve öğretmen adaylarına zorunlu ya da seçmeli statüde okutulacak alan eğitimi, mesleki bilgi (pedagoji) dersleri ve genel kültür dersleri bağlamında yeni dersler ve ders içerikleri oluşturulmuştur (Yüksek Öğretim Kurulu, 2018). 2020 yılında ise son bir değişiklik karar ile öğretmen yetiştirme programlarında Genel Kültür Dersleri, Alan Eğitimi Dersleri ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin ağırlık oranları yani bu ders gruplarına ait ders saat ve kredileri sabit kalmak kaydı ile yükseköğretim kurumlarının bağımsız olarak (kendi kurumları nezdinde) değişiklik yapmasına imkân tanınmıştır. Bu noktada, bu çalışmanın farklı paydaş gruplarının görüşlerini harmanlayarak oluşturduğu bulgular öğretmen yetiştirme programları için program geliştirme ve değerlendirme süreçlerini kullanma ve işletme durumunda olabileceğini düşünebileceğimiz ilgili yükseköğretim kurumlarının çalışma ve düzenlemelerine katkı sunabilecektir.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkı Beyanı: Her bir yazarın araştırmaya ortak katkısı olmuştur.

Araştırma Yayın Etiği: : Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Acar Güvendir, M. & Özer Özkan, Y. (2013). İki ölçekleme yönteminin karşılaştırılması: İkili karşılaştırma ve sıralama yargıları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 3 (1), 105–119.
<http://dx.doi.org/10.12973/jesr.2013.316a>

- Anagün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z., Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 160-175.
- Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Kara, E., Geyik, C. & Vural, Ö.F. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin teknoloji kullanım durumlarının incelenmesi. *OPUS Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4619-4645. <https://doi.org/10.26466/opus.903870>
- Burbules, N. C., Fan, G., & Repp, P. (2020). Five trends of education and technology in a sustainable future. *Geography and Sustainability*, 1(2), 93-97.
- Callison, D. & Lamb, A. (2004). Key words in instruction. Audience analysis. *School Library Media Activities Monthly*, 21(1), 34-39.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.). Sage.
- Çetin, A., Ünsal, S., & Hekimoğlu, E. (2021). 2018-2019 Öğretim Yılında Güncellenen Öğretmen Yetiştirme Lisans Programının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (52), 337-358. <https://doi.org/10.53444/deubefd.904931>
- Dalkey, N., & Helmer, O. (1963). An experimental application of the Delphi method to the use of experts. *Management Science*, 9(3), 458-467.
- Ertuğrul, H. (2011). *Her yönüyle örnek öğretmen*. (9. bs.). Nesil Basım Yayın.
- García, F. J., Lendínez, E. M., & Lerma, A. M. (2022). On the problem between devices and infrastructures in teacher education within the paradigm of questioning the world. Chevallard, Y., vd. (Eds.), *Advances in the anthropological theory of the didactic* (s. 103-112). Birkhäuser Charm. https://doi.org/10.1007/978-3-030-76791-4_9
- Griffin, P., & Care, E. (2015). The ATC21S method, P. Griffin & E. Care (Eds.), *Assessment and teaching of 21st century skills. Educational assessment in an information age*. (s. 103-112). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9395-7_1
- Güler, N. İlhan, M. & Şahin, M. G. (2019, 4-6 Ekim). *A study for using rasch model in the analysis of the data collected by rank order judgement* [Bildiri Sunumu]. İzmir Demokrasi Üniversitesi 1.Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, İzmir, Türkiye.
- Kaya, Z. & Yılayaz, Ö. (2013). Öğretmen eğitimine teknoloji entegrasyonu modelleri ve teknolojik pedagojik alan bilgisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8), 57-83
- Linstone, H., & Turloff, M. (1975). The Delphi method: Techniques and applications. Addison Wesley.
- Metin, E. (2018). Eğitimde teknoloji kullanımında öğretmen eğitimi: bir durum çalışması. *Journal of STEAM Education*, 1(1), 79-103.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmenlik mesleğinin genel yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39>
- Mishra, P. & Koehler, M. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *The Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
- Okoli, C., & Pawlowski, S. D. (2004). The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications. *Information & Management*, 42(1), 15-29.

- Öner, D. (2010). Öğretmenin bilgisi özel bir bilgi midir? Öğretmek için gereken bilgiye kuramsal bir bakış. *Bogazici University Journal of Education*, 27(2), 23-32.
- Özsoy Yener, F. (2011). *Sorunlu öğrenci davranışlarının çözümünde yönetici ve öğretmenlerin rol model davranışlarının önemi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Partnership for 21st Century Learning. (2019). *Framework for 21st century learning*.
http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_DefinitionsBFFK.pdf
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Sage.
- Rothwell, W.J., & Kazanas H.C. (2011). *Mastering the instructional design process: A systematic approach* (4. Ed.). John Wiley & Sons.
- Scheele, S. (2002). Reality construction as a product of delphi interaction. H. A. Linstone & M. Turoff (Ed.), *The Delphi method: Techniques and applications* (s. 35-67). Addison-Wesley Educational Publishers Inc.
https://www.foresight.pl/assets/downloads/publications/Turoff_Linstone.pdf
- Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15, 4-14.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57, 1-22.
- Strauss, H. J., & L.H. Zeigler (1995). The delphi technique and its uses in social sciences research. *Journal of Creative Behavior*, 9, 253-259.
- Susar Kırmızı, F. & Yurdakal, İ. H. (2020). Yenilenen sınıf öğretmenliği öğretmen yetiştirme lisans programına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri. *Turkish Studies-Educational Sciences*. 15(5), d3715- 3745.
<http://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.45127>
- Smith, C. & Becker, S. (2021). Using communities of practice to facilitate technology integration among K-12 educators: A qualitative meta-synthesis. *Journal of Technology and Teacher Education*, 29(4), 559-583.
- Şahin, A. E. (2001). Eğitim araştırmalarında Delphi tekniği ve kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 215-220.
- Toraman, S. (2021). Karma yöntemler araştırması: Kısa tarihi, tanımı, bakış açıları ve temel kavramlar. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), 1-29.
- Turgut, F. M. & Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*. ÖSYM Yayınları.
- Türkan, A., & Erişen, Y. (2022). Eğitimde yaşanan sorunların kuram, model, yöntem ve ilkeleri ışığında incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1641-1679.
<https://doi.org/10.17152/gefad.1094235>
- Wilson, S. M., Shulman, L. S., & Richert, A. E. (1987). '150 different ways' of knowing: Representation of knowledge in teaching. In J. Calderhead (Ed.), *Exploring teachers' thinking* (pp. 104-124). Cassell.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. bs.). Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, K. (2017). Eğitim fakülteleri yeni bir eğitim felsefesi oluşturabilir mi?. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 2(1), 22-41.
- Yükseköğretim Kurulu. (2018). *Öğretmen yetiştirme lisans programları*. Yüksek Öğretim Kurulu.

Extended Summary

The Identification of Knowledge and Competency Areas of 21st century Teachers: A Delphi Study

Introduction

The changing conditions of the 21st century required many things to be changed and updated including the field of education. The teachers as one of the main components of the education systems are also required to develop themselves to keep up with the changes and expectations of the 21st century. The idea that what knowledge and to what degree the teachers should possess this knowledge and what competencies they should develop has been always a piece of concern to some given different practices of educational decision makers or some researchers. One of these researchers is known as Shulman in the 1980s with his innovative work on the conceptualization of teacher knowledge. He and his colleagues particularly worked on determining a knowledge base for teaching, which will serve for the professionalization of teaching (Shulman, 1986, 1987; Wilson vd., 1987). Their attempts to determine the terms or sources with which teaching could be linked could also be taught to be related to educational reforms and the development of teaching policies. In this essence, for the context of Türkiye, studies around teacher competencies dates back to the year 1999 when first attempts to name teachers skills and competencies were performed by the Ministry of National Education (MoNE). Following several workshops, internationally-cooperated projects concerning the same topic, MoNE published and announced “*General Competencies for Teaching Profession*” in 2006 and the most recent update of this teaching competencies work in 2017 resulted in the development of three main competency domains as “*professional knowledge*”, “*professional skills*” and “*attitudes and values*” for which teachers are expected to be trained (Ministry of Education, 2017, p.8) with the inclusion of further 11 sub-competencies under these three main ones. Accordingly, it appears that competency areas and knowledge domains that the teachers should possess is an important issue for the professionalization of teaching and also for the sake of quality education in line with the requirements of the changing conditions in the modern world also recognized in the need for 21st skills development (see Partnership for 21st Century Skills, 2019). Hence, it appears that there is a need to investigate and update the competency and skills areas of teachers to improve educational outcomes.

Purpose

Based on the aforementioned need, this study aimed to identify a 21st century teacher profile on which different stakeholders involved and experienced in different parts of the education system could agree. That is, the researchers investigated the opinions of different stakeholders as to the skills and competencies that teachers of this new century should have so as to determine some knowledge bases for teaching that was supported and agreed by participants from different stakeholder groups.

Metot

The study employed an exploratory sequential mixed methods research design (Creswell & Plano Clark, 2018) in that the aim is to first discover the perceptions of different

stakeholders about teacher competencies and teacher knowledge categories by means of qualitative data collection and analysis which later would be used for the purposes of developing the second stage of this research, that is, quantitative data collection and analysis. The researchers also utilized a Delphi technique to collect data in a total of three rounds. The researchers implemented written information forms in the first round and the interviews in the second round the analysis of which led to the development of a teacher competencies ranking (scale) form to be used quantitatively in the third round to detect agreement among the stakeholders. Content analysis was performed on the qualitative data while quantitative data were analyzed by means of rank order judgement scaling.

Results

The results from the analyses showed that the participants of this study assigned more importance to such attitudes and behaviors-related dimensions as being a guide, having interpersonal communication skills, and knowing about student characteristics in comparison to some other teacher professional knowledge areas including content knowledge, pedagogical content knowledge and classroom management skills. Given the least preferred competency and knowledge areas expected from 21st century teachers, it was seen that the competency areas pertaining to teachers' technological pedagogical knowledge and knowledge of the legislation as to their profession and the education system were respectively assigned less importance in comparison to social behaviors/attitudes and professional technical knowledge domains above.

Conclusion and Implications

The results showed that the participants from different stakeholder groups reached a consensus in terms of the competencies and skills expected from the ideal teachers of the 21st century and it was seen that developing teachers' social and attitudinal skills recognized in establishing good relationships with their learners by being a guide and role model for them could be considered when forming teaching policies and reforms as to teacher education programs. It was also seen that MoNE already included such skills areas in its official agenda; however, there was no clear emphasis on which base of teaching knowledge would be assigned more attention. The results from this study could guide the policy makers to consider the relative emphasis to be put on these competency areas. It was also interesting to see that technological pedagogical knowledge was not considered among the most preferred teaching competency areas by the study participants. Though the participants mentioned the importance of teachers' having expertise in the utilization of technological pedagogical knowledge especially in terms of the qualitative tools employed in the first and second rounds, this competency area appeared to lost its popularity when the participants were asked to rank the teacher competency areas in the order of importance. A basic implication could be that the participants considered technological pedagogical knowledge as a plus feature, but teachers' lack of this skill can be compensated and tolerated when they appear to acquire such competencies as guidance, social and interpersonal skills, subject area knowledge, pedagogical knowledge and knowledge of learner characteristics out of other competency skills areas.